

JOŽA HORVAT

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
jhorvat@ihjj.hr

METODOLOGIJA IZRADE TOPONIMIJSKOGA (ANOJKONIMIJSKOGA) RJEČNIKA (PRIMIENJENA NA TOPONIMIJU LUDBREŠKE PODRAVINE)

Osvrnuvši se na dosadašnju praksu leksikografske obrade toponimā, autor na temelju utvrđenih metodoloških razlika izdvaja relevantna načela za izradu anojkonimijskoga rječnika (razlike u vezi s izradom ojkonomijskoga v. dalje u radu), uvažavajući pritom korelaciju dijalektologije, onomastike i leksikografije. Najprije se posebna pozornost posvećuje dijalektološkoj transkripciji, abecednomu sortiranju i pristupu višerječnicama. Predlaže se struktura rječničkoga članka te se opisuju njegovi obvezni i fakultativni dijelovi. Pri oblikovanju obveznih dijelova članka (natuknice, gramatičkoga bloka i definicije) opisuje se i primjerima potkrepljuje obrada inačica, sinonimā, homonimā, paradigmi, definicija, ubikacija i sl. U zasebnome poglavlju objašnjena su i argumentirana načela navođenja fakultativnih dijelova rječničkoga članka (egzemplifikacija, podataka o tvorbi/strukturi, etimologiji i motivaciji, službenih i oficijaliziranih likova imena te povijesnih potvrda). Na samome kraju rada opisuje se načelo izrade kazala povezanoga s rječnikom te se tumači sustav upućivanja. Kako je svrha rada primijeniti opisana leksikografska načela na obradu konkretne građe prikupljene terenskim istraživanjem, u prilogu se donose primjeri članaka toponimijskoga rječnika ludbreške Podravine.

1. Uvod

Toponomastička se istraživanja nadovezuju na prethodno provedena dijalektološka istraživanja (definiranja sustavā mjesnih govora, utvrđivanja izoglosa itd.). Premda ona mogu pokazati da susjedna naselja imaju vrlo slične govore na svim jezičnim razinama, onimijska je razina unikatna za svako od istraženih naselja. Za razliku od osobnoimenskoga i zoonimijskoga inventara, za koje se može očekivati veće podudaranje, toponimi su, baš kao i osobni i obiteljski na-

dimci te prezimena, „specifičniji” jer oslikavaju nekadašnji i sadašnji životni ambijent imenovatelja te uvjete njihova života. Budući da su stanovnicima drugih, okolnih naselja često nepoznati, a i da su najpodložniji nestajanju, važno ih je zabilježiti, kao i proučiti njihovo funkcioniranje unutar sustava mjesnoga govora.

2. Metodologija

Prikupljanje građe provodilo se terenskim istraživanjem u nekoliko navrata od 2012. godine te se nadovezuje na prijašnja autorova dijalektološka istraživanja. Za ispitivanje je prema ustaljenim dijalektološkim kriterijima odabrano nekoliko izvornih govornika iz svakoga od ispitanih naselja ludbreške Podravine, pri čemu se posebno vodilo računa o tome da dobro poznaju mjesnu toponimiju. Razgovori s ispitanicima snimljeni su diktafonom, a zatim je korpus transkribiran na način uobičajen u hrvatskoj dijalektologiji. Dio je građe ekscerpiran iz ogleda sponstanoga govora, a dio dobiven s pomoću upitnika¹ oblikovanoga tako da kontekst izvornim govornicima djeluje prirodno. Cilj je rada leksikografski obraditi toponimiju prikupljenu vlastitim istraživanjem.

U raspravi se predlažu relevantni dijelovi članka koje bi toponimijski rječnik trebao sadržavati. Pritom se autor oslanja na osvrt na dosadašnju praksu leksikografske obrade toponimā (utvrđujući razlike u metodologiji) te planira primjenu teorijskih postavki na obradu konkretne građe.

Ponuđene leksikografske smjernice mogu se uklopiti u ustaljene metodologije obrade hrvatske toponimijske građe te ih tako dopuniti (omogućiti kvalitetniju kontekstualizaciju i potpuniju lingvističku obradu). Primjenjive su, uz eventualnu prilagodbu građi, i u obradi ostale kajkavske, hrvatske i južnoslavenske toponimije.

3. Leksikografska obrada toponima u dosadašnjoj hrvatskoj dijalektološkoj i onomastičkoj praksi

Poticaj za izradu ovoga rada proizlazi iz dosadašnje hrvatske dijalektološke i onomastičke prakse promatrane kroz leksikografsku perspektivu.² Budući da su primarni ciljevi tih dvaju tipova vrela različiti, nužno je osvjestiti da je ovisno o njima onimijska građa zastupljena oblinije ili oskudnije, kao i da su pristupi obradi građe različiti.

¹ Upoznavši posebnosti mjesnih govora tijekom prethodnih dijalektoloških istraživanja ispitivač, ispitujući toponimiju drugih naselja, pitanja može prilagoditi sustavima drugih govora.

² Obradu toponima u leksikografskim djelima analiziraju Crljenko (2013) i Brozović Rončević (2002), no u svojim radovima ne uzimaju u obzir dijalektološka i onomastička djela.

3.1. Dijalektni rječnici

Vodeći računa o aktualnoj brojnosti i različitosti (s obzirom na tip i opseg) dijalektnih rječnika, u obzir se uzimaju samo oni koji donose obilniju toponimijsku građu³.

Leksikografski obrađenu toponimijsku građu donose, primjerice, već Finka i Šojat (1968) te Jurišić (1973), no unatoč postojanju uzora, u mnogim dijalektnim rječnicima nastalima otada do danas toponimija izostaje ili je izrazito oskudna. Izbor dijalektnih rječnika u kojima su popisani toponimi, kao i osvrt na metodologiju njihove obrade donesen je u tablici 2 (v. prilog 1).⁴

Iz pregleda možemo iščitati da se većina proučenih rječnika ne podudara prema načelima izrade i podacima koje sadržavaju. Popisivanje toponimije, iako nije primarni cilj izrade dijalektnoga rječnika, svakako ga obogaćuje, što je velik doprinos navedenih autora u spašavanju toga ugroženog leksičkog sloja. Usporedba omogućuje promatranje funkcionalnosti rječničkoga članka te procjenjivanje važnosti, tj. obavijesnosti svakoga njegova dijela.

3.2. Onomastički radovi

Brozović-Rončević (1994: 367) konstatira da 1990-ih godina u Hrvatskoj ne postoje objavljeni sustavni i cjeloviti toponimijski rječnici. Dvadesetak godina poslije, stanje nije mnogo promijenjeno⁵, no onomastička istraživanja napreduju, a prinosi koji nastaju kao njihov rezultat sve su brojniji.

Budući da zasebnih toponimijskih rječnika nije bilo, toponimija se leksikografski mogla obrađivati samo u sklopu drugih djela. Proučili smo je li to, kako i u kojoj mjeri provedeno u dostupnim vrelima (heterogenijima po opsegu i pristupima od dijalektnih rječnika) te smo pritom uzimali u obzir iste kriterije kao pri proučavanju dijalektnih rječnika.

U onomastičkim radovima primjenjuju se različite metodologije obrade građe. Među češćima su: (1) klasificiranje toponimā prema kriterijima motivacije, tvorbe/strukture i jezičnoga podrijetla (uz popratnu analizu i komentar) te (2) navođenje toponimā u natuknicama, pri čemu se za svaki toponim zasebno donosi obrada, komentar i analiza.

³ Zastupljenost toponima u ukupnoj građi ne ovisi o tipu ili opsegu rječnika: katkad manji rječnici – npr. oni aneksna tipa, priloženi dijalektološkim studijama, poput Maresić (2010) – donose više toponima od većih, izdanih kao zasebna djela (npr. Lipljin 2013).

⁴ Navedeni popis nije potpun niti s obzirom na opseg rada takav može biti.

⁵ Godine 2016. objavljen je *Hrvatski mjesni rječnik* (ur. N. Bašić-Kosić), koji sadržava lokalne i standardne likove ojkoniā, etnikā i kćetikā.

Za leksikografsku obradu relevantna je samo druga, i to ako zadovoljava kriterije. Naime, potvrđene su i varijacije 2. tipa metodologije – primjerice, dio autora toponime popisuje abecednim redoslijedom, dio ne, dok dio istraživača nakon klasifikacije prema tipu objekta (na hidronime, oronime itd.) građu abecedno reda unutar skupina.

Premda su u nekim radovima toponimi popisani abecedno, dvojbena je mogućnost da se takvi članci smatraju rječničkim člancima s obzirom na to da u njima izostaju neke važne sastavnice (pa bi ih se moglo definirati popisima). Vrijedi istaknuti neke radove s modelima za leksikografsku obradu toponima: primjerice, Šimunović (1968) uz toponim donosi i genitivni oblik ako sadržava kakvu alternaciju, gram. odrednicu, opis i ubikaciju objekta, podatak o povijesnim potvrđama (ako su dostupne), motivaciju i etimologiju te uputnice na relevantnu literaturu. Gudelj (2011) uz toponim donosi gram. odrednicu i opis objekta (a samo ponegdje je uz gram. odrednicu naveden i genitivni oblik). Virč (2012), uz prethodnu klasifikaciju prema tipu imenovanoga objekta, postupa slično: uz svaki toponim donosi i gram. odrednicu, opis referenta, ubikaciju (što je važno s obzirom na površinu istraživanoga područja) te motivaciju i etimologiju imena. Tamaro (2005) uz kanonski lik navodi i genitiv, gram. odrednicu, opis objekta te podatke o tvorbi, etimologiji i motivaciji. Kapović (2006) toponime (prethodno razvrstane na ojkonime, oronime i ostale toponime) ne navodi abecednim redom niti navodi gram. odrednice (osim za imena koja su *pluralia tantum*). Međutim, navođenje padežnih oblika te prijedloga uz koje određeni padežni oblici iménā dolaze, baš kao i opisi objekata, analize motivacije i etimologije u određenim člancima, odnosno bilježenje etnika (a rjeđe i ktetika) u člancima čije su natuknice ojkonomi, vrijedan su doprinos. Bašić (2009) toponime popisuje abecednim redom. Potpuna se obrada donosi samo za toponime zabilježene na terenu, ne i za one zabilježene samo u katastru. Autorica donosi i cjelovitu paradigmu (iako bez gramatičke odrednice), obraćajući pritom i posebnu pozornost na to jesu li zabilježene fonološke, odnosno morfološke varijacije (roda i/ili broja). Svaki članak sadržava i opis objekta, analizu motivacije i etimologije, kao i uputnicu (u obliku brojčane oznake) na priloženi zemljovid koji omogućuje preciznu ubikaciju toponima.

Uz Bašić (2009), građu povezanu sa zemljovidima donose npr. i Jurić i Vuletić (2006), Iskra (2011), Čilaš Šimpraga (2013) te monografije o dalmatinskim otocima Centra za jadranska onomastička istraživanja, primjerice TOPAG (2012), iako je u tim radovima zapravo riječ o popisima (kazalima koja nisu leksikografski obrađena).

Valja imati na umu da toponimijski rječnik obuhvaća mnogo građe (posebno ako je cilj navesti sve relevantne podatke). Zbog ograničena opsega on stoga može biti neprikladan za objavu u znanstvenim radovima. Međutim, dosad objavljene toponomastičke monografije, iako ograničenja u opsegu nemaju, ne sadr-

žavaju rječnike (mikro)toponima (pa ni one najjednostavnije – s gramatičkom odrednicom, paradigmom, opisom i ubikacijom – podacima koji su se mogli uklopiti u postojeća kazala).

3.3. Metodološki uzori

Usporedbom tih dvaju tipova vrela i njihove obavijesnosti, može se zaključiti da su, iz leksikografske perspektive, za navođenje i obradu toponima više doprinijela dijalektološka djela. Obama tipovima vrela zajednički je nazivnik nepostojanje ustaljene metodologije navođenja i obrade toponima (usp. npr. s definiranom frazeografskom metodologijom).

Spomenuti treba, u kontekstu hrvatskoga jezika, neobjavljen toponimijski rječnik (izrađivao se na Odjelu za onomastiku i etimologiju IHJJ-a u sklopu projekta *Onomastička i etimološka istraživanja hrvatskoga jezika* koji je vodila D. Brozović Rončević). Zamisljen tako da obuhvaća službena i lokalna imena ojkonima, odgovarajuće standardne i lokalne etnike i ktetike, opise, ubikacije, povijesne potvrde, blok s podacima o tvorbi, etimologiji i motivaciji te još neke izvanjezične podatke, taj je rječnik nezaobilazan kao uzor.

Svjesni da oslanjanje na prakse i metodološke škole unutar okvira samo jednoga jezika nije preporučljivo, uzore smo potražili i u leksikografijama drugih slavenskih jezika.

Mnoge smjernice mogu se pronaći u praksi slovenskih lingvista – v. Šekli (2008), Snaj (2009a), Klinar i dr. (2012). Metodologije korištene u tim djelima primjenjuju se i u brojnim diplomskim radovima (posebno u posljednjih desetak godina): toponimi se (i *ledinska imena*) uglavnom redovito⁶ leksikografski obrađuju: navode se standardizirane inačice, lokalni likovi, paradigme, sintagme s prijedlozima, opisi objekata te se tumače tvorba, etimologija i motivacija.

4. Izrada toponimijskoga rječnika – načela i primjena

Istraživačko iskustvo na različitim terenima iziskuje osmišljanje vlastitoga pristupa, što svakako uključuje preispitivanje pristupa navedenih u literaturi te dorađivanje metodologije, bilježenja i daljnje obrade građe.

Različitost hrvatskih govora na svim razinama (fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj, leksičkoj)⁷, što podrazumijeva i različito funkcioniranje toponimije,

⁶ U nekim se radovima ne slijedi u potpunosti abecedno načelo (npr. Lončar 2010).

⁷ U rječniku bi svakako trebalo istaknuti specifične pojave, s kojima se susrećemo na različitim područjima, npr. izjednačavanje L = A (*Iden u Split. Bija san u Split.*) u nekim dalmatinskim govorima (npr. splitskome, trogirskome, paškome), regresivni pomak naglasaka na proklitiku u nekim štokavskim (npr. slivanjskim) govorima, upotrebu dativnoga lika kao odgovor na pitanje *Kamo greš?* s ojkonimima antroponimnoga postanja u grobničkim govorima itd.

upućuje na to da metodologiju treba prilagođavati građi, a ne građu metodologiji.

Dopuštajući prilagodbu metodologije drugih istraživača njihovoj građi, u nastavku ovoga rada predlažemo općenita načela leksikografske obrade toponima, a u potpoglavljima komentiramo primjenu načela na izradu konkretnoga toponimijskog rječnika ludbreške Podravine.

4.1. Oblikovanje rječnika

Oblikovanje je u korelaciji s tipom rječnika – ovisi o tome priprema li se dijalektni rječnik ili toponimijski rječnik.

Priprema li se dijalektni rječnik, najbolje bi bilo izdvojiti toponime od ostale leksičke građe i obraditi ih u zasebnome rječniku.⁸ Predloženo izdvajanje toponimijske građe omogućilo bi oblikovanje zasebnom metodologijom, neovisno o metodologiji izrade općega dijalektnog rječnika, a poslije lakšu dostupnost korisnicima i jednostavnost pri pretraživanju.⁹ Isto vrijedi i za onimijske rječnike. Radi li se rječnik koji obuhvaća cjelokupnu onimiju, najprikladnije bi bilo svaku onimijsku kategoriju razdvojiti i zasebno obrađivati.¹⁰

Po leksikografovom želji, u samome je oblikovanju toponimijskoga rječnika moguće primijeniti klasifikaciju prema tipu objekta (v. npr. Virč 2012). Brozović-Rončević (1994: 372) primjećuje da i u stranim leksikografijama postoje prakse odvajanja ojkonima od imena drugih tipova objekata, odnosno zasebne obrade. Takve su odluke opravdane ako se planira navođenje različitih izvanjezičnih (tzv. enciklopedijskih) podataka za svaki tip objekta – npr. za vodotoke se može zabilježiti duljina, ubikacija izvora i ušća, imena pritoka i sl.; za uzvisine najviši vrhovi i sl.; za ojkonime kretanje broja stanovnika, etnici, ktetici i sl. (usp. Brozović Rončević 2002: 50).

- Primjena na izradu *Toponimijskoga rječnika ludbreške Podravine* (u ostatku teksta: TORLUPO)

U skladu s prethodno iznesenim stajalištem, dugoročni je cilj izrada samostalnoga toponimijskog rječnika skupine mjesnih govora. Radi postizanja što veće suštavnosti oblikovani su zasebni rječnici ojkonimā i anojkonimā.

⁸ Toponime su iz cjelovitoga rječnika izdvojili npr.: Tičić (2004), Mladošić i Milošević (2011), Milat Panža (2015). Nažalost, u tim rječnicima građa nije leksikografski obrađena, već samo navedena u kazalu. Finka i Moguš (1968) te Peruško (2010) donose pak i leksikografsku obradu popisane građe.

⁹ Uključivanjem toponima u cjelokupni rječnik fakultativni bi dijelovi bili manje poželjni jer bi opteretili tekst rječnika, odnosno narušilo bi se dosljedno oblikovanje članka. Uz to, bilo bi poželjno uza svaki toponim donijeti i terminološku odrednicu, npr. *top*.

¹⁰ Usp. metodologiju obrade prezimena u Frančić (2002).

4.2. Pristup zapisu toponimā

Zbog oslanjanja onomastike na dijalektologiju svi bi primjeri trebali biti ispisani dijalektološkom transkripcijom. Iako su natuknice zapisane fonološkom transkripcijom, iz primjera ispisanih fonetskom transkripcijom (gram. blok) mogu se iščitati podatci o realizaciji (promjene na granicama morfema¹¹, alofoni i sl.).

4.2.1. Dosljednost primjene dijalektološke transkripcije (i u izradi TORLUPO-a)

U dijalektološkim i onomastičkim radovima fonemi *ḷ, ṛ, ž, ẓ̌, x* često se bilježe grafemima hrvatskoga standardnog jezika *lj, nj, dž, đ, h*. Kako u kajkavskim govorima koji u svojem inventaru imaju foneme *ḷ, ṛ* mogu biti potvrđeni i nesliveni izgovori sljedova *lj, nj*, te postojanje samo jednoga para afrikata, što zahtijeva upotrebu posebnih znakova *č̣, ẓ̌* (usp. Maresić 2013: 158), inzistiramo na dosljednoj primjeni dijalektološke transkripcije (v. Menac-Mihalić i Celinić 2012)¹².

4.3. Načela nizanja natuknica

4.3.1. Abecedno sortiranje

Primjena fonološke transkripcije podrazumijeva bilježenje jednoga fonema jednim grafemom. U vezi s mogućim odstupanjem fonološkoga sustava određenoga mjesnoga govora od fonološkoga sustava hrvatskoga standardnog jezika, postavlja se pitanje kako u abecedni sustav uvrstiti jedinice kojih nema u standardnome jeziku.

Pri abecediranju većina se autora dijalektnih rječnika (naročito kajkavskih, ali i drugih koji imaju složenije fonološke, posebno vokalske sustave) odlučila za zanemarivanje specifičnosti fonema (otvorenosti i zatvorenosti vokala, nazalnosti konsonanta i sl.). Prema rješenjima primijenjenima u literaturi mogli bismo razlikovati nekoliko pristupa.

4.3.1.1. Arhileksemizacija

Neki autori u rječniku kao natuknice navode arhilekseme.

Belović i Blažeka (2009) te Blažeka i Rob (2014) donose ih nenaglašene i zapisane grafemima standardnoga jezika¹³. Primjenom toga tipa arhileksemizacije pro-

¹¹ Zgusta (1991: 237) smatra da leksikograf »treba da naznači u osnovi foneme ili, gdje je ta potreba zaista imperativna (tj. gdje se može očekivati da će korisnik ozbiljno griješiti ako mu se ne da više fonetičke pomoći) najvažnijih alofona«. Na to možemo nadovezati i prijedlog J. Maresić (2013: 159): »U pravilu, ako se bilježi obezvučenje ispred pauze i ispred bezvučnih, valjalo bi bilježiti i „zvučnu” realizaciju bezvučnih parnjaka u sandhiju.«

¹² Standardizaciju i sustavnu primjenu hrvatske dijalektološke transkripcije promiče i Maresić (2013: 159–160) opazajući da su različiti grafički znakovi za iste jezične pojave (korišteni kroz povijest) neekonomični.

¹³ Nenaglašen i standardnom grafijom zapisan arhileksem kao natuknicu navode i Sloven-

blem abecediranja načelno je izbjegnuto jer je standardne grafeme moguće poređati na uobičajen način. Međutim, problem bi nastao kad bi se u rječnik uključila toponimija većega područja¹⁴ (koje podrazumijeva i raznolikost/različitost fonoloških sustava). Za objekte koji zauzimaju veću površinu (npr. šume, vodotoci) u različitim se naseljima mogu rabiti toponimski likovi koji se razlikuju samo po odrazima ishodišnih fonema (npr. *Bednja* službeno; *Bědja* Sesvete Ldb.; *Běña* Ludbreg).

Šimunović (2006: 37) za arhileksem, zapisan dijalektološkom transkripcijom, uzima leksem potvrđen u Dračevici (u govoru srednje bračke čakavštine), a fonološke varijante potvrđene u drugim naseljima treba iščitavati uglavnom iz rečeničnih potvrda. Različite inačice istoga apelativa (uvjetovane razlikama među fonološkim sustavima) autor ponekad (nedosljedno)¹⁵ svodi pod određeni arhileksem, no toponimi su u tome rječniku uvijek dobili vlastitu natuknicu.

Zbog poštivanja ravnopravnosti toponimskih likova svođenje svih likova pod određeni arhileksem (tj. izjednačavanje značajki različitih govora ili podređivanje jedne drugoj) ne smatramo poželjnim (usp. Tafra 2012: 116).

4.3.1.2. Neutralizacija fonemskih specifičnosti pri abecednome sortiranju (svođenje pod isti grafem)

U rječnicima koji kao natuknice imaju konkretne realizacije leksemā najčešća je leksikografska praksa svođenje različitih fonema pod grafem koji predstavlja fonem najsljiblijega ostvaraja u standardu. Tako, primjerice, riječi koje počinju fonemima /j, ĵ/ Hanzir i dr. (2015) navode pod grafemom *j*; foneme /e, e̞/ pri sortiranju svode pod *e* Maresić i Miholek (2011) te Lipljin (2013), nijanse između fonema /g, a/ zanemaruju se i kod Finke i Šojata (1968) te Milata Panže (2015), u istoime poglavlju navode se riječi koje počinju fonemima /o, o̞/ kod Večenaja i Lončarića (1997), Šimunovića (2006)... Isto je provedeno i u monografijama Centra za jadransku onomastičku istraživanja¹⁶ (v. npr. TOPAG 2012).

Opisano načelo abecediranja ima određene nedostatke:

ci Šekli (2008) te Snoj (2009a). Njihov se pristup arhileksemizaciji uvelike razlikuje od Blažekina jer za arhileksem uzimaju standardiziranu inačicu leksema (po glasovno-pravopisnome ili etimološko-povijesnome načelu; više v. u Šekli 2008: 33–36). On nije primjenjiv ako etimologija toponimā (ili apelativā) nije prozirna (treba imati na umu da fonem suvremenoga inventara može potjecati od više općeslavenskih fonema, kao i da može biti preuzet iz sustava drugih jezika).

¹⁴ Zasada ne postoje rječnici temeljeni na tome tipu arhileksemizacije koji obuhvaćaju građu prikupljenu u skupini govora s različitim dijalektnim značajkama. U tome bi slučaju, prema Blažeki (2008: 148), arhileksem bio lik koji je potvrđen u najviše punktova, čime bi geografski kriterij prevladao nad povijesnojezičnim. Zaključujemo: konkretnim realizacijama ne bi se mogli pridružiti arhileksemi dok se ne bi prikupila sva građa te dok se ne bi proučilo izoglose i odredilo koje značajke prevladavaju, što zahtijeva mnogo vremena i otežava provedbu.

¹⁵ Npr. natuknice *barz* i *brz* navode se zasebno te se recipročno upućuje na njih, a bolski lik *parst* naveden je samo pod natuknicom *prst*.

¹⁶ U ostatku rada rabi se kratica CJOI.

- Svođenjem različitih fonema pod isti grafem u abecediranju dio se fonema ignorira, odnosno izjednačuje.¹⁷ Pomak primjećujemo kod Šatovića i Kalinskoga (2012), koji u naslovu poglavlja navode sve foneme (svedene na određeni tip) kojima počinju riječi popisane u nekome poglavlju.
- Svođenjem različitih fonema pod isti grafem u rječnicima nekih govora dio bi riječi bilo teško pronaći. Primjerice, u govorima u čijim su sustavima kao fonemi određeni /i, u/ riječi **užęniđi se* ili **Brđje* trebalo bi tražiti pod *uže-*, odnosno *bri-*, s čime bi korisnik, zbog prozirnosti motivacije i etimologije, mogao imati poteškoća ako prethodno nije upozoren uputom.¹⁸

4.3.1.3. Druga moguća rješenja s obzirom na sortiranje

Pri osmišljanju rječnika važno je na umu imati jezične činjenice, ali i potrebe budućih korisnika rječnika. Može se pretpostaviti da bi korisnici iskustvo služenja općim rječnikom standardnoga jezika mogli primijeniti na služenje dijalektnim rječnikom, no zato ih valja upozoriti da i on, baš poput rječnika stranih jezika (posebno onih koji se pišu drugim pismom) zahtijeva drukčiji pristup¹⁹.

Kako dijalektološka transkripcija omogućuje zapisivanje svakoga fonema zasebnim grafemom, poželjno je u potpunosti se na nju osloniti na svim razinama, pa i pri abecediranju. To podrazumijeva uvođenje novih grafema u abecedni sustav i određivanje njihova mjesta u abecednome poretku.

Model za inovaciju u oblikovanju abecednoga poretka možemo pronaći u leksikografiji nekoliko jezika (v. *Alphabetical order*). Primjerice, dok se u Njemačkoj rječnici oblikuju tako da se slova *ä, ö, ü* svode pod *a, o, u*²⁰, u austrijskoj su praksi *ä, ö, ü* zasebna slova koja dolaze neposredno iza srednjih *a, o, u* (za više

¹⁷ Problem je vjerojatno u tome što se autori oslanjaju na standardološku leksikografsku praksu. Uzeti treba u obzir da je razlika između svojstava fonema *č* i *ć* (u rječnicima uvijek razdvojenih pri sortiranju!) jednako važna kao i npr. razlika između svojstava fonema *ę, e, ě*.

¹⁸ Problem etimologije neki autori rješavaju tako da isti fonem bilježe dvama različitim grafemima: npr. Šatović i Kalinski (2012: 9, 11) isti fonem bilježe dvama različitim grafemima (*u, o*, odnosno *ö, u*) kako bi riječ približili govorniku iz perspektive standarda. Uputa donesena u uvodu na neki način ublažava taj metodološki propust.

¹⁹ Naviknut (zbog tradicije) na navođenje riječi koje počinju slovima *dž, lj, nj* u zasebnim poglavljima, govornik hrvatskoga morat će na poseban način pristupiti i služenju rječnicima jezika u kojima se digrafi ne navode u abecedi. Primjerice, u slovenskome se sljedovi *lj, nj* obrađuju pod grafemima *l, n* (npr. *Livek, Ljubljana, Ločica; Naklo, Njiverce, Nožice*), dok u španjolskome u abecedu ne ulaze sljedovi *ch* i *ll* (npr. *Cancún, Chapultepec, Coahuila; Lebu, Llanes, Loja*) iako predstavljaju foneme.

²⁰ Moderni leksikografski programi (npr. TshwaneLex) omogućuju da se zada željeni redosljed grafema. Ako se autor oslanja na sortiranje drugih programa, trebao bi voditi računa o redosljedu grafema te eventualne propuste tehnologije (npr. svrstavanje grafema *č, ž, ĳ, r* i sl. iz fonta ZRCola na sam kraj) sâm ispraviti.

pojediniosti v. *Alphabetische Sortierung*). I i u crnogorskoj su abecedi dva nova grafema – *ś* i *ž*, smješteni neposredno iza *š* i *ž* (više v. u PCGJ-u 2009). Grafemi koji označavaju specifične foneme imaju svoje mjesto u abecedi i u jezicima skandinavskih država (npr. švedskome; v. *Schwedische Sprache*).

U hrvatskoj dijalektnoj leksikografiji, koliko je autoru ovoga rada poznato, to načelo provode samo Velčić (2003), Piccoli i Sammartino (2010), Smoljan (2013), Šerbedija (2015)²¹ te, uvjetno, Težak (1981)²².

Izrazito je važno u uputama za služenje rječnikom istaknuti redosljed grafema koji predstavljaju foneme, odnosno načelo njihova abecediranja, čime bi se olakšala upotreba.

Dijalektna heterogenost hrvatskih govora podrazumijeva da će pri izradi rječnika različitih govora biti potrebno prilagoditi grafiju, odnosno u uputama popisati foneme predstavljenoga govora.

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Pri izradi TORLUPO-a, uz napomenu da se, u skladu s tradicijom, naglasci pri nizanju zanemaruju, može se predložiti sljedeći abecedni sustav (redosljed)²³:

Aa, Qq, Bb, Cc, Čč, Dd, Šš, Ěě, Ee, Ee, Ff, Gg, Xx, Ii, Yy, Jj, Kk, Ll, Ll, Mm, Nn, Nń, Oo, Qq, Pp, Rr, Rr, Šš, Tt, Uu, Vv, Zz, Žž.

U skladu s tim pristupom, u rječniku očekujemo sljedeći niz toponima: *Běrek, Berěky, Berěčnyca, Bědje...* (dok bi pri svođenju svih vokala e-tipa pod slovo *e* on glasio: *Bědje, Berěčnyca, Běrek, Berěky...*).

Da bi se dodatno olakšalo služenje i pretraživanje laicima, zamišljeno je i da svaki rječnički članak sadržava oficijaliziranu inačicu toponima (više v. u poglavlju 4.4.2.3.). Kazalo oficijaliziranih i službenih imena s uputnicama na dijalektološki zapis (više v. u poglavlju 4.5.) donijelo bi se iza samoga rječnika.

4.3.2. Pristup višerječnicama

Može se pretpostaviti da će svaki toponimijski rječnik uz jednorječne sadržava-

²¹ Premda u rječniku možemo naići na pokoju nesustavnost u abecednome redanju, donesen je inovativan pristup: grafemi za specifične foneme govora (*e, ě, u*) u nizanju dolaze na samome kraju abecede (iza *ž*).

²² Velčić (2003) donosi sljedeći niz grafema: *a, q, b, c, č, ć, d, đ, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, ś, š, t, u, v, z, ź, a* Piccoli i Sammartino (2010) sljedeći: *a, b, c, č, d, dj, dz, dž, e, f, g, h, i, j, k, kj, l, lj, m, n, nj, o, p, r, s, š, t, tj, u, v, z, ž*. Težak (1981) zatvorenost i otvorenost vokala u rječniku grafički zanemaruje, što se metodološki može smatrati propustom, no pri abecednome redanju uvažava status fonema *ə* (grafem je smješten na sam kraj abecede), odnosno fonemā *s, ś, š* te *z, ž, ź* (smještenih u navedenim nizovima na odgovarajućemu mjestu hrvatske abecede).

²³ Za razliku od skandinavske prakse, koja posebne grafeme stavlja uglavnom na sam kraj abecede, u ovome su rječniku posebni znakovi dodani ondje gdje im je logički mjesto (usp. Menac-Mihalić i Celičić 2012: 238, koje *ř* obrađuju gdje i *č*). O mogućim pristupima vidi i Zgusta (1991: 265).

vati i dvorječne i višerječne natuknice, stoga je važno odrediti načela nizanja. Mihačević (1991: 138) primjećuje da pri uvrštavanju višerječnih natuknica u rječnik postoje dvije prakse: 1) bez obzira na granice među riječima (npr. **Jalše*, **Jalše za hižom*, **Jalševac*) ili 2) poštujući granice među riječima (npr. **Jalše*, **Jalševac*, **Jalše za hižom*). Oba su načela u praksi potvrđena, a prihvatljiva su ako se primjenjuju dosljedno.

- Primjena na izradu TORLUPPO-a

Pri nizanju natuknica poštivat će se granice među riječima; usp. Šekli (2008), Maresić (2010), Barbić (2011), TOPAG (2012) itd.

4.4. Što sve mora sadržavati rječnički članak toponimijskoga rječnika?

Članak toponimijskoga rječnika možemo podijeliti na obvezne i fakultativne dijelove. Obvezni dijelovi omogućuju temeljno, tj. minimalno razumijevanje funkcioniranja toponima u sustavu određenoga mjesnoga govora, dok fakultativni dijelovi omogućuju da rječnik donese cjelovitije podatke i da se, dugoročno, građa s cjelokupnoga hrvatskoga govornog područja, vrlo heterogenoga iz dijalektološke i onomastičke perspektive, može uspoređivati te se interpretirati na više razina. Zasebno ćemo objasniti oblikovanje i ulogu svakoga dijela.

4.4.1. Obvezni dijelovi

4.4.1.1. Natuknica

»Natuknica (...) služi kao naslov članka. Od ostalih je dijelova članka odvojena posebnom vrstom pisma ili slova (najčešće masnim slovima). Navodi se u svome kanonskom obliku, osnovnom obliku cjelokupne paradigme.« (Petrović 2005: 64).

4.4.1.1.1. Inačice

Pri određivanju natuknica u obzir treba uzeti da su tijekom terenskoga istraživanja kod različitih ispitanika iz istoga naselja zabilježene inačice istoga toponima. One mogu biti na fonološkoj, semantičkoj, gramatičkoj, tvorbenoj i strukturnoj razini. I tim se pojavama u dijalektnoj leksikografiji pristupalo na različite načine.²⁴

Fonološke inačice podrazumijevaju supstitucije, metateze, dodavanja (predmetanja ili umetanja) ili gubljenja vokala ili konsonanata, najčešće u leksičkome morfemu.

²⁴ Vrlo detaljnu i korisnu analizu čakavskih dijalektnih rječnika s obzirom na obradu naglasnih, glasovnih i tvorbenih inačica, praćenu prijedlogom za njihove obrade u budućim rječnicima, donosi Vulić (1996: 109–116).

Dio autora obrađuje ih u istoj natuknici odvajajući ih kosom crtom (npr. Lukežić i Zubčić (2007: 269, 281) s. vv. *Gròbnišćina/Gròmišćina, Īlovĭk/Vĭlovĭk* itd.; Ivančić Dusper i Bašić (2013: 163) s. v. *Njĭvice/Nĭvice*; Hanzir i dr. (2015: 59) s. v. *Agrār/Regrār* itd.), a dio tako da jednu inačicu donose u zagradama iza druge (npr. Hanzir i dr. (2015: 136) s. v. *Fērklef brĭk (Fērkljef brĭk)*). Razlikovanje inačica samo po gubljenju/umetanju određenoga glasa Šimunović (1968: 118) bilježi tako da razlikovni glas donosi u zagradama (s. v. *Š(k)vēr*).

Fonološke varijacije mogu zahvatiti sredinu i kraj, ali i sâm početak toponima. Imajući na umu da nisu svi korisnici nužno svjesni postojanja fonoloških inačica (i pojava čija su posljedica), preporučljivo bi ih bilo beziznimno navoditi u zasebnim natuknicama s uzajamnim upućivanjem.²⁵ Ako su fonološke inačice potvrđene samo u kosim padežima u paradigmi (v. npr. Lukežić i Zubčić (2007: 485) s. v. *Pòdrvānj* <G jd. *Pòdrvnja/Pòdrmnja/Pòdrmjā*); Ivančić Dusper i Bašić (2013: 186) s. v. *Podstudēnāc* (I jd. *Podstudēncōn/Podstudēncōn*)), dovoljno ih je odvojiti kosim crtama, kako su postupile autorice navedenih rječnika.

Semantičke inačice, kako nazivamo primjere u kojima se isti toponim konceptualno može smatrati i spremnikom i površinom (v. poglavlje 4.4.1.2.3.), mogu se iščitati samo iz paradigmi (iz kosih padeža). Zbog toga takve primjere ne treba odvajati u zasebne natuknice, nego se u gramatičkome bloku mogu zabilježiti varijacije.

Gramatičke inačice podrazumijevaju alternacije gramatičkih morfema, odnosno npr.:

a) variranje broja istoga toponima, tj. mogućnost istovremene upotrebe jedninskoga i množinskoga lika toponima kod različitih (ili istih) ispitanika: npr. *Utrina/Utrine* ‘zagrebačka četvrt’, *Suljuša/Suljuše* ‘kaočinski pašnjak’ (v. Čilaš Šimpraga 2013: 24), *Goričan/Goričani* ‘međimursko naselje’. Kako toponim shvaćamo kao jezični izraz, zbog njegovih je gramatičkih i tvorbenih obilježja svaku inačicu nužno obraditi u zasebnome članku te ih recipročno uputiti, a obradu donijeti u onome članku koji sadržava češće potvrđenu inačicu.

b) variranje roda istoga toponima, odnosno mogućnost istovremene upotrebe toponima različitih rodova kod različitih (ili istih) ispitanika: npr. *Gornja Glušca/Gornji Glušci* ‘naselje u Zažablju’ (v. Vidović 2014: 185), *Kalvarija/Kalvarij* ‘uređena uzvisina uz naselje Dužica (kod Crikvenice)’ (v. Bašić 2009: 31). Zbog gramatičkih obilježja potrebno ih je obraditi u zasebnim člancima i recipročno uputiti.

²⁵ Sličnu metodologiju za apelative sustavno primjenjuju npr. Lukežić i Zubčić (2007: 140–141). Međutim, mogući su i drugi pristupi. Ustraje li se na navođenju fonoloških inačica u istoj natuknici te na odvajanju fonoloških inačica kosom crtom, nužno bi bilo sve inačice donositi na odgovarajućim mjestima (v. npr. Ivančić Dusper i Bašić (2013: 37); Sokolić-Kozarić i Sokolić-Kozarić (2003: 101, 103) s. vv. *Kojnsko/Kojnjsko*, tj. *Konjsko/Kojnsko/Kojnjsko*).

c) paralelnu potvrđenost više oblika za isti padež. Ako su takve alternacije gramatičkih morfema potvrđene samo u kosim padežima u paradigmi (npr. G mn. na -ø ili -y), dovoljno ih je odvojiti kosim crtama u gramatičkome bloku (v. npr. Maresić i Miholek (2011: 821) s. v. *Zgrêtki*). Isto vrijedi i za toponimske sintagme (v. npr. Ivančić Dusper i Bašić (2013: 185) s. v. *Pod ùlikvami/ùlikvinami*).

Tvorbene inačice imaju istu osnovu i strukturu, no razlikuju se po tvorbi²⁶ (npr. *Zapruđe/Pruđe* ‘novozagrebačka četvrt’, *Črnomerac/Črnek/Črnkas* ‘zagrebačka četvrt’, *Jastrebarsko/Jaska* ‘naselje’, *Puškinovo/Puškinovo* ‘polje u k. o. Pag’ (v. TOPAG 2012), *Ponorine/Potponorine* ‘naselje u Zažablju’ (v. Vidović 2014: 184)). Budući da je moguće da se inačice razlikuju na apsolutnome početku riječi, treba ih navoditi u zasebnim člancima te ih recipročno uputiti.

Strukturnim inačicama smatramo toponimske likove koji se odnose na isti objekt i imaju istu motivaciju (dakle i etimologiju), no različitu strukturu (npr. *Banovo Selo / Bani* ‘naselje u okolici Grobnika’ (v. Lukežić i Zubčić 2007: 158), *Kvaternikov trg / Kvatrić* ‘zagrebački trg’, *Glimać / Pod Glimać* ‘naselje u Zažablju’ (v. Vidović 2014: 188)). Uzimajući u obzir već spomenute kriterije te njima pribrajajući i kriterij strukture, smatramo da bi i ove inačice trebalo obrađivati u zasebnim člancima uz recipročno upućivanje.

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Radi dosljednosti i sustavnosti svaka je inačica kanonskoga lika u TORLUPO-u dobila vlastitu natuknicu (osim gramatičkih inačica u kosim padežima i semantičkih inačica). Postojanje inačica umanjuje količinu obavijesti²⁷, stoga se radi ekonomičnosti potpuna obrada ne donosi u svim člancima koji sadržavaju inačice, nego samo u rječničkome članku čija je natuknica češće (kod više ispitanika) potvrđen lik. U slučaju fonoloških inačica, u svim se natuknicama odmah iza gramatičkoga bloka (formulom **usp.:**) upućuje na ostale inačice (u slučaju da ih je više, prva je ona u kojoj je donesena potpuna obrada, a u drugim slučajevima, slijedi se abecedno načelo). U slučaju gramatičkih, tvorbenih i strukturnih inačica uz upućivanje (formulom **usp.:**) odmah iza gramatičkoga bloka potrebno je navesti i podatak o strukturi/tvorbi s obzirom na to da se taj tip inačica upravo po njemu razlikuje.

U priloženome se rječniku mogu pronaći primjeri obrade:

²⁶ U leksikologiji se rabe i termini *tvorbena sinonim* ili *tvorbena dubleta*. Međutim, budući da primjeri pokazuju da su u ovaj tip inačica uvrštene i bliskoznačnice (jedna od inačica može imati kolokvijalnu nijansu), odnosno nizovi (najčešće parovi) koji jesu motivirani istom osnovom, ali nisu nastali istim tvorbenim obrascem (npr. *Pruđe* je nastalo deprefiksacijom od *Zapruđe*), navedeni termini ne bi točno definirali pojavu (tj. funkcionirali bi kao hiponimi inačicama). Zbog navedenoga se razloga ne rabe u ovome radu.

²⁷ V. i sličan Šimunovićev (2005: 151, 196) zaključak o višeičnosti.

(a) fonoloških inačica:

s. vv. **Madòles i Mòdòles; Treščica i Trščica; Vrabîčak, Vřbîčak i Vřbîček**

(Dakako, na umu treba imati i da se ludbreška Podravina u dijalektološkome smislu može shvatiti kao makrosustav u dijelu kojega se kajkavski govori dodiruju sa štokavskima. Zbog takvih se kontakata u nekim naseljima, u kojima su postoje različiti dijalektni sustavi, očekuje veći broj fonoloških inačica²⁸. Iz leksikografske perspektive bit će potrebno osmisliti metodologiju upućivanja korisnika rječnika na pripadnost određene inačice određenomu sustavu.)

(b) semantičkih inačica

s. vv. **Sělska, Svôra**

(c) gramatičkih inačica

s. vv. **Lájzyna i Lájzynie, Dožica i Dožice, Krížno drêvo, Pre Krížnom drêvy / Pre Krížnem drêvy, Stôre splavnice**

(d) tvorbenih inačica

s. vv. **Vrabîčak, Vřbîčak i Vřbîček; Stôre spláve i Stôre splavnice**

4.4.1.1.2. Sinonimija i višeimenost u toponimijskome rječniku

Istraživanjem je katkad potvrđeno da je istomu objektu nadjenut veći broj imena različita izraza. Ta se pojava u onomastičkim radovima obično naziva *višeimenost* (v. Šimunović (1981, 2005), Skračić (2009)), odnosno *polionimija* (v. Majtán (1996: 9), Hladký (2004: 27–32)).

Istražujući hidronimiju slijeva rijeke Nitre u Slovačkoj, Hladký (2004: 27–32) ističe devet tipova (uzroka) višeimenosti, pri čemu u obzir uzima odnose starije – mlađe, dijalektno – standardno, neutralno – ekspresivno, individualno – kolektivno, idioglotsko – aloglotsko i sl. Neke od razloga višeimenosti koje za jadransko područje definira Šimunović (1981, 2005: 150–151), poput interferencije susjednih toponomastički organiziranih cjelina, posebno na granicama ili na rubnim dijelovima katastarskih općina, te pojave pomodnih imena vezanih uz turizam, utvrdili smo i na području zahvaćenu ovim istraživanjem (ludbreškoj Podravini).

Pri obradi višeimenosti/sinonimije posebnu pozornost treba posvetiti i vremenskomu aspektu²⁹. Neke moguće pristupe analizi različitih imena nadijevanih istomu objektu u različitim vremenskim odsječcima istaknula je Brozović-Rončević (1994: 371).

U rječniku suvremene toponimije višeimenost i sinonimija mogu se razlikovati prema kriteriju konteksta upotrebe.

²⁸ Dakako, ista je pojava zabilježena i na drugim područjima, v. npr. Frančić (2003).

²⁹ »[V]remenska raslojenost sužava prostor sinonimiji. Jedan od uvjeta valjana opisa sinonimije jest i nemiješanje sinkronije i dijakronije.« (Tafrá 1996: 76–77).

Tako se **sinonimima** mogu smatrati toponimi koji su različiti na izraznome planu³⁰ i etimološki nesrodni, a koji se odnose na isti objekt te su **zamjenjivi u svim kontekstima (tj. kao sinonime ih rabi veći dio zajednice)** – npr. *Veli Maškalic / Tonar* ‘otočić u k. o. Pag’, *Veli brig / Vela glava* ‘pašnjak u k. o. Pag’; v. TOPAG 2012)³¹. Primjerima **višeimenosti** smatramo izrazno različite toponime koji se također odnose na isti objekt, no **sfera upotrebe im je različita (pripadnici različitih zajednica, tj. različitih naselja upotrebljavaju različita imena za isti objekt)** – npr. *Prisoje* [Dobranje] = *Osoje* [Glušci] ‘ime brda’; v. Vido-
vić (2014: 225).

U rječnicima je moguće primijeniti različite metode navođenja i obrade sinonima³², a bez obzira na odabir metode, važno je ustrajati na sustavnosti i dosljednosti. Na zadovoljavajuć se način sinonimni toponimi obrađuju npr. u rječniku Ivančić Dusper i Bašić (2013: 70, 84, 192, 254, 255...), gdje se u članku u kojemu je done-
sena obrada formulom „poznat/-a/-o i kao + top. lik” upućuje na sinonimni toponim, a u drugome se članku odmah iza gramatičkoga bloka donosi formula „vidi: + top. lik”, kojom se upućuje na članak koji sadržava obradu. Dobar primjer obrade višeimenosti donosi Jurišić (1973: 25, 235) npr. s. v. *Blitvica* (Vrgada), *Vrtlić* (Žirje, Prvić) – ističući podatak o tome kako taj objekt nazivaju u drugim naseljima u objema definicijama, autor ih zapravo recipročno upućuje.

- Primjena na izradu TORLUPO-a

TORLUPO je zamišljen kao sinkronijski rječnik suvremene toponimije ludo-
breške Podravine i zbog toga se u njemu neće obrađivati povijesna imena (v. i poglavlje 4.4.2.4.).

Sinonimi se u rječniku, kao i inačice, obrađuju u zasebnim člancima (što je posebno preporučljivo ako se u svakome članku donosi npr. i etimološko-tvorbeni blok, koji je za svaki lik individualan) te se recipročno upućuju. Definicija se donosi samo kod jednoga toponima, a uputnica se (formula: **isto što i: + lik/likovi**) donosi na samome kraju rječničkoga članka, ispred oficijaliziranoga/službenoga imena. U drugome se članku (drugim člancima ako je riječ o sinonimskome nizu) umjesto definicije donosi ista formula te se upućuje na članak u kojemu je done-
sena definicija (a u slučaju da je više toponima u nizu, zatim i na ostale).

Šimunovićevu (2005: 148, 151, 196) preporuku redukcije višeimenosti primijenili smo u ovome rječniku opredijelivši se za jedan od načina redukcije koje predlaže spomenuti autor. Navođenjem imena u skladu s administrativnim kriterijem prednost bi se dala likovima koje rabe stanovnici naselja kojemu određeni

³⁰ Za razliku od inačica spomenutih u poglavlju 4.4.1.1. koje su djelomično različite na izraznome planu.

³¹ Više o kriterijima za određivanje sinonima vidi Petrović (2005) te Tafra (1996: 82).

³² Više v. u Petrović (2005: 85–86).

objekt administrativno pripada. Ističemo nekoliko primjera. (1) Put između parcele koji vodi od Svetoga Đurđa prema rijeci Dravi stanovnici Svetoga Đurđa nazivaju *Věľky pōt*, a stanovnici susjednoga naselja Hrženice *Širōky pōt* / *Šyrōky pōt*. Budući da objekt administrativno pripada naselju Sveti Đurđ, u rječniku bi se navodilo samo ime koje se rabi u tome naselju. (2) Toponim *Poxlōky* navodio bi se, u skladu s upotrebom lokalnoga stanovništva (Vinograda Ludbreških), samo pod tom natuknicom, a ne i pod natuknicom *Spūxle* (kako je zabilježeno u Ludbregu) ili *Poxlōk* (kako ga zovu u Hrženici) itd. Labilnost administrativnih granica te nepodudarnost izoglosa s administrativnim granicama (v. i 4.4.1.3.) ponekad otežavaju primjenu toga načela i iziskuju primjenu drugoga.

Ne reducira se jedino višeimenost objekata koji zahvaćaju više naselja u administrativnome smislu (npr. rijeka, potokā, šuma). U tome je slučaju svaki lik donešen kao zasebna natuknica u zasebnome članku, a svi se likovi na kraju rječničkoga članka, neposredno ispred oficijaliziranoga/sluzbenoga imena, recipročno upućuju formulom **isto što i:**. Primjer obrade v. u rječniku s. vv. **Běja, Běna, Drejica**.

4.4.1.1.3. Homonimija u toponimijskome rječniku

Pri promišljanju o tretiranju homonima u toponimijskome rječniku treba se složiti s Brozović-Rončević (1994: 371) da je jedno od osnovnih načela u toponimijskome rječniku povezivanje jednoga imena s jednim imenovanim objektom. Zasebnu obradu svakoga imena preporučuje i zbog različitih ubikacija, etimologija, povijesnih potvrda i sl.

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Primjenjujući to načelo na prikupljenu građu i smatrajući homonimima samo riječi koje su potpuno jednake na fonološkome planu (uključujući naglasak), koje pripadaju istoj leksičkoj vrsti i imaju iste oblike, a različita značenja³³, označujemo takve primjere toponima desno od same natuknice brojevima u eksponentu.³⁴ Redosljed toponima u nizu određen je definicijom, pripadnošću naseljima (slijedi se abecedno načelo).

Ekonomičnosti radi, obrada se donosi samo kod jednoga toponima, a uputnica se (formula: **v. + lik**) donosi odmah iza obveznih dijelova rječničkoga članka. U drugome se članku (drugim člancima ako je riječ o homonimskome nizu) ista formula donosi odmah iza definicije te se upućuje na prvi toponim u homonimskome odnosu. U slučaju da se i fakultativni dijelovi homonimnih toponima razlikuju, navest će se odvojeno te će biti cjelovito obrađeni u odgovarajućim rječničkim člancima.

³³ Više v. npr. u Tafra (2012: 120) te Hudeček i Mihaljević (2009), ali i u poglavlju 4.4.1.2.2. ovoga rada.

³⁴ To je najčešća praksa u hrvatskoj leksikografiji. Šimunović (2006) homonimne toponime, za razliku od homonimnih apelativa, ne označava brojem.

Primjere obrade homonima vidi u rječniku: s. vv. **Čirkvenyca, Górcyca, Kľčevyna, Krížno drêvø, Zðbyšče.**

4.4.1.2. Gramatički blok

4.4.1.2.1. Gramatička odrednica

Uza sve se toponime (bilo jednorječne, bilo dvorječne), ako su im **SVE** sastavnice deklinabilne i sročne u rodu i broju³⁵ navodi gramatička odrednica – oznaka roda za jedninske oblike, odnosno roda i broja za množinske oblike (tj. za toponime koji su *pluralia tantum*).

Gramatička se odrednica **ne** navodi za:

a) toponime čije sve sastavnice nisu deklinabilne (među njima svakako su najčešće višerječne toponimske sintagme koje sadržavaju prijedloge: imenica + prijedlog + toponim, imenica + prijedlog + toponimska sintagma, toponimska sintagma + prijedlog + toponim, prijedlog + toponimska sintagma, prijedlog + toponim + imenica itd.; indeklinabilni broj + imenica itd.). V. rječnik s. v. **Pre Krížnem drêvy / Pre Krížnom drêvy** (tako i *Šodrána v Lěščø*).

b) višerječne toponimske sintagme čije su sve sastavnice deklinabilne, ali **nisu** sročne (npr. imenica + imenica u G (u funkciji imeničkoga atributa), imenica (u funkciji apozicije) + imenica (ako nisu sročne u rodu i broju), imenica + toponimska sintagma u određenome padežu).

4.4.1.2.2. Paradigme

Sâm nominativni oblik katkad ne može biti dovoljan za pretpostavljanje paradigme određenoga toponima na temelju dočetakta.³⁶ Vrlo relevantan podatak u rječniku toponima svakako su padežni oblici određenoga toponima (ako ih u ovisnosti sa svojom strukturom ima). Ti se podatci u rječnicima obično zapisuju u izlomljenim zagradama.

Kapović se (2008) osvrće na prakse navođenja paradigmi u dotad objavljenim dijalektnim rječnicima. Ističući primjere nedostataka u navođenju paradigmi, potiče buduće autore rječnika na odustajanje od automatizma te na iscrpnost u bilježenju oblika iz paradigme (jer »nema smisla ovisjeti o tome je li koja riječ slučajno zabilježena baš u tom i tom padežu u [rečnici-]primjeru«; »od viška glava ne boli (dočim od manjka itekako može boljeti)«). Kako bi se iz rječnika mogle iščitati i druge (posebno morfološke, odnosno naglasne) posebnosti govora, a ne samo leksičke, sugerira, potkrepljujući svoja stajališta konkretnim primjerima paradi-

³⁵ V. npr. Maresić i Miholek (2011).

³⁶ Primerice, dočetak *-(ovl)je* korisniku rječnika nije dovoljan da bi znao da su slovenski toponimi *Borovlje, Hrastovlje, Sečovlje* i *Trbovlje* ž. r. mn., a hrvatski *Bukovlje, Cerovlje, Jakovlje* i *Vižovlje* s. r. jd.

gmi, koje bi relevantne oblike rječnik morao sadržavati. Oslanjajući se na Kapovićeve prijedloge te istovremeno imajući na umu morfološke posebnosti istraživanih ludbreškopodravskih govora (posebice tronaglasni sustav i naglasne alternacije), kao i da će svi toponimi imati samo jedan broj, predlažem navođenje genitiva, akuzativa, lokativa i instrumentalna toponima.

Padežne oblike toponimskih likova potrebno je navoditi i izolirano i u sintagmama s prijedlozima kako bi se vjerno prikazale promjene na morfemskim granicama. Da bi se iz njih korektno mogli iščitati podatci o realizaciji u sintagma s prijedlozima, treba ih navoditi fonetskom transkripcijom. U rječniku se sintagme s prijedlozima mogu donijeti u zagradi iza izoliranoga padežnog oblika, pri čemu se nepromijenjen toponimski lik bilježi znakom ~, a cjelovita sintagma navodi se samo ako je promjena zahvatila i toponim, v. rječnik npr. s. v. **Xyběžže**.

- Primjena na izradu TORLUPO-a³⁷

a) genitiv

Navođenje genitiva posebno je važno kod imenica koje pripadaju naglasnoj paradigmi B³⁸ (*Gōj* <G *Gōja*, L *Gōjə*) te kod toponima koji su *pluralia tantum*. Uz činjenicu da u G mn. mogu supostojati dva nastavka (-y i -ø), važno je istaknuti i da imena s nastavkom -ø imaju naglasnu alternaciju (npr. *Sēla* <G *Sēl*); *Sěsvete* <G *Sěsvet*), više v. u Horvat (2012).

Kako genitivni oblici mogu doći s prijedlogom i bez njega, u skladu s već predloženom metodologijom, u zagradama se navode primjeri s nekoliko prijedloga koji se često upotrebljavaju s toponimima (npr. z '1. s; 2. iz', *də*, *ot*, *prek*).

b) akuzativ

Navođenje akuzativa relevantno je za toponime čije se imeničke sastavnice mijenjaju po e-deklinaciji ako pripadaju naglasnoj paradigmi C (npr. *Dōga grēda* <A *Dōgə grēdə*).

I akuzativni oblik može doći s prijedlogom ili, ako dolazi u rečeničnome kontekstu s prijelaznim glagolom, bez njega. Važno je to imati na umu pri obradi toponima muškoga roda. Oni, kao i apelativi koji znače 'neživo', imaju akuzativni oblik jednak genitivnomu ako ispred njih ne stoji prijedlog, odnosno jednak nominativnomu ako ispred njih dolazi prijedlog (v. Horvat 2012: 257).

Radi dosljednosti/sustavnosti najprije se navodi oblik koji dolazi s prijelaznim glagolom, a zatim, u zagradama, sintagma *iti* 'ići' + prijedlog (*v/na*) + A *toponima*. Ako se oblici u tim dvama slučajevima razlikuju (kod toponimā m. r. jd. uvijek)

³⁷ Pri izradi toponimijskih rječnika drugih hrvatskih krajeva, u obzir bi se uzele dijalektne značajke relevantne za ta područja.

³⁸ Više o terminologiji i bilježenju naziva paradigmi vidi npr. u Дыбо, Замятина i Николаев (1990).

ili ako su promjene na morfemskim granicama u sintagmi utjecale na sâm toponim, navode se puni oblici; u protivnome (ako promjena nema), toponimski je oblik označen samo znakom ~.

c) lokativ

Navođenje lokativa relevantno je za toponime čije se imeničke sastavnice mijenjaju po *a*-deklinaciji ako pripadaju naglasnoj paradigmi C (npr. *Stôry grôt* ⟨G *Stôroga grôda*, L *Stôrem grôdo*⟩).

Primijećeno je da se u deklinaciji toponima (konkretno u L imena koja su *pluralia tantum* (kao *vrôta*, *kôla*)) rabe stariji, konzervativniji nastavci: *Môļovy*, *Blôcy*, *Sêšvety* (usp. Horvat 2012: 277), te i zbog toga argumenta smatramo poželjnim navođenje lokativa.

Budući da je lokativ padež uz koji uvijek dolaze prijedlozi (npr. *prêma*, *pre*, *v*, *na*, *pô*, *ô*), najprije se navodi sintagma ‘prijedlog *o* + L *toponima*’ jer taj prijedlog nikad ne mijenja toponimski lik. Kao i pri navođenju akuzativa, u zagradama se donosi sintagma iz koje je moguće iščitati percipira li se objekt *spremnikom* ili *površinom* (v. objašnjenje tih termina u poglavlju 4.4.1.2.3.), kao i postojanje fonetskih promjena na morfemskim granicama. U ovome slučaju sintagma sadržava glagol *biti*, prijedlog *v/na* (ili fonetske inačice) te L toponima.

d) instrumental

Instrumental se navodi jer kroz lubbrešku Podravinu prolazi važna morfološka izoglosa. U dijelu je govora kod imenica *a*-deklinacije m. r. u I jd. neutralizirana razlika između palatalnih i nepalatalnih osnova u korist nepalatalne pa se rabi samo nastavak *-om* (Horvat 2012: 259), a u dijelu u korist palatalne (rabi se samo nastavak *-em*); u dijelu je govora kod imenica *a*-deklinacije srednjega roda i dalje relevantna razlika između palatalnih i nepalatalnih osnova pa se u skladu s tim rabe nastavci *-om/-em* (v. Horvat 2012: 274, 275), a u dijelu je govora i ta razlika neutralizirana pa se rabi samo nastavak *-em* (npr. u Lunjkovcu, Novome Selu Podravskom, Svetome Petru, Dubovici).

Taj podatak nije važan samo iz dijalektološke perspektive, nego i iz leksikografske, posebice s obzirom na homonimiju i kriterije njezine obrade. Tako se toponimi **Gôj** i **Gôj**, **Gmôjno** i **Gmôjno** te **Križno drêvo**¹ i **Križno drêvo** ne obrađuju kao homonimi jer im oblici u cijeloj paradigmi nisu jednaki.

Uz izolirani instrumentalni oblik u gramatičkome se bloku u zagradama iza njega donose i sintagme s prijedlozima *z* ‘s, sa’, *pret* ‘pred’ i *za* ‘iza’.

e) napomene u vezi s iznimkama

U realnoj je komunikacijskoj situaciji sintagme s glagolima ‘ići’ i ‘biti’ (sa sintaktičkom funkcijom priložne oznake smjera i mjesta) za neke toponime nemoguće ovjeriti s prijedlozima *v/na* (npr. ***îty v/na Križno drêvo*, ***bity v/na Križnem drêvy*). U takvim slučajevima u gramatičkome bloku navode se samo ovjereni pri-

mjeri, a primjeri s glagolima 'ići' i 'biti' doneseni su uz odgovarajuće prijedloge, potvrđene u govornim situacijama (v. rječnik s. v. **Križno drêvo**).

Dio višerječnih toponimskih sintagmi sadržava dijelove koji se ne dekliniraju (v. 4.4.1.2.1.). Radi isticanja te pojave navode se cjelovite sintagme u gramatičkome bloku.

4.4.1.2.3. Upotreba prijedloga uz toponime

Navođenje prijedloga uz padežne oblike u rječniku izrazito je važno jer je nemoguće prema primarnome jezičnom osjećaju pretpostaviti koji se prijedlozi s kojim toponimima trebaju upotrijebiti ako ti toponimi nisu prirodno usvojeni i ako ih se svakodnevno ne rabi. Ti su podatci relevantni globalno u slavistici³⁹, zbog čega bi ih trebalo navoditi u svim budućim dijalektnim ili toponimijskim rječnicima i tako korisnicima pružiti mogućnost da nauče o autohtonoj semantici prijedloga kod izvornih govornika.

Semantika prijedloga koji dolaze uz toponime detaljnije se razmatra tek odnedavno, uzrok čemu mogu biti i dosad rijetke prakse navođenja tih podataka u znanstvenoj literaturi.

Silić i Pranjković (2005: 226, 230) zaključuju: »Uz imenice koje označuju kakvo povišenje, uzdignut položaj, otok i sl. ili uz imenice koje označuju kakve ustanove prijedlog *na* alternira s prijedlogom *u*, npr. *Ide na selo* (ali *u grad*), *Redovito odlazi na Šalatu* (ali *u Trnje*), *Zaputio se na fakultet* (ali *u školu*), *Ljetovali smo na Krku* (ali *u Istri*).«

U novijoj se literaturi semantika prijedloga proučava iz perspektive kognitivne lingvistike. Pojednostavljeno rečeno, značenje prijedloga *u* povezuje se sa održavanjem, a značenje prijedloga *na* s nošenjem. U kontekstu toponimije, određeni objekt može se među govornicima percipirati ili kao sadržatelj (Кликовац 2009) / spremnik (Matovac 2013: 154) ili kao nositelj (Кликовац 2009) / površina (Matovac 2013: 154). Odnos sadržavanja i nošenja najčešće je suprotan: objekt se s perceptivnoga aspekta poima kao spremnik ako je strukturiran (ima granice, rubna područja, središte i sl.), odnosno kao površina ako struktura i njezine implikacije ne postoje; s funkcionalnoga aspekta, objekt se poima kao spremnik ako je zaštićen, odnosno kao površina ako je izložen. Više v. u Кликовац (2009: 85–90) i Matovac (2013: 153–155).

„Pravila” po kojima bi se određeni tipovi objekata mogli percipirati kao spremnici i površine teško je oblikovati bez iznimki: primjerice, iako uz većinu imena poluotoka dolazi prijedlog *na* (*na Pelješcu*, *na Kamčatki*, *na Floridi*, *na Balkanu*, *na Krimu*, *na Jukatenu* itd.), potvrđena je iznimka *u Istri*; iako uz većinu

³⁹ Usp. »To je dakle zajednička crta svih naših dijalekata i njihovih govora, koja se u svakom dijalektu i u svakom njegovu dijelu razvila posebno u historijskom razvoju našega jezika.« (Hraste 1954: 71).

imena (dijelova) naselja smještenih na uzvisinama dolazi prijedlog *na* (*na Trsatu, na Sušaku, na Mihaljencu, na Pantovčaku, na Gornjemu gradu, na Ksaveru; na Varaždin Bregu, na Udbini, na Kastvu, na Klisu* itd.), potvrđena je iznimka u *Šestinama*.⁴⁰ Ti i drugi primjeri svakako vode k zaključku da se univerzalna pravila ne mogu tvoriti.

Upotreba drukčijega prijedloga od onoga koji bi po primarnome jezičnom osjećaju upotrijebio izvorni govornik ne narušava komunikaciju (jer je obavijest prenesena), no primjećuje se (baš kao i drugi otkloni – u realizaciji vokala, u mjestu i realizaciji naglasaka, u upotrebi nastavaka itd.). Primjerice, Zagrepčani kažu »*ići u Strugu, ići u Molve, ići u Bol, ići u Novi Beograd*«, iako izvorni govornici iz svih navedenih naselja s tim toponimima upotrebljavaju upravo prijedlog *na*.⁴¹ Budući da bi uz ime zagrebačke četvrti *Trnje* uvijek upotrijebili prijedlog *na*, Zagrepčani primjećuju da neki nezagrebačani u tome slučaju rabe prijedlog *u* (usp. Silić i Pranjeković (2005: 226, 230) te Pavličićevo djelo *Trojica u Trnju*).

U različitim slavenskim jezicima ne podudara se upotreba prijedloga u određenim slučajevima, uz određene apelative (npr. hrv. *u tvornici* prema rus. *на фабрике*), ali i toponime (npr. u srpskome se preporučuje *на Ријеку* (iako je često potvrđeno i *у Ријеку*)). Različito poimanje nositelja i sadržavatelja stoga treba promatrati i u kontekstu različitih sustava i tradicije, odnosno perspektiva samih govornika⁴².

Katkad je među izvornim govornicima zabilježeno i paralelno doživljavanje spremnikom/površinom, odnosno paralelna upotreba prijedloga *u/na*, kako uz apelative (usp. *u/na poštu/pošti; u/na zavodu; radi u/na 1. gimnaziji*), tako i uz toponime (npr. *na/u Dugavama; u Folnegovićevo naselje*, ali *na Folku* (kako se kolokvijalno zove ta četvrt); primjere za koje vrijedi isto donose i Snoj (2009a: 80, 99, 103 itd.) s. vv. *Brežec, Čiginj, Črnuče* itd. te Hraste (1954: 70) – *na/u Jelsu, na/u Varbosku*).

Tijekom terenskoga rada važno je, dakle, obratiti pozornost i na semantiku. Pritom je poželjno pronaći ispitanika koji toponim često upotrebljava (stanovnici drugih sela objekte udaljenije od njihova mjesta djelovanja slabije poznaju, ako ih poznaju uopće, a u skladu s tim i njihova imena te načina njihova jezičnog funkcioniranja). Potvrde je najbolje ekscerpirati iz slobodnoga govora jer su najpouzdanije, a prikupljeni će rezultati, posebno kad bude prikupljeno više građe s razli-

⁴⁰ Matovac (2013: 155) zaključak o tome da se uz imena novijih gradskih četvrti rabe prijedlozi *na* i *s*, a uz starije *iz* i *u* opravdano iznosi s rezervom jer slučaj zagrebačkih četvrti pokazuje suprotno (imena novozagrebačkih četvrti uz koja dolaze prijedlozi *na* i s svakako su manjinska, a uz imena onih starijih (npr. *Črnomerec, Trešnjevka, Trnje*) dolaze pak upravo *na* i *s*).

⁴¹ Za još primjera ojkonima (s područja ekavskoga čakavskog dijalekta) s kojima se rabi prijedlog *na* vidi više u Miloš (2016: 53, 67, 68).

⁴² Npr. u slovenskome ili češkome ime Helsinki percipira se kao *N mn*.

čitih terena, biti pogodni za usporedbu, a time i interpretaciju te utvrđivanje razloga upotrebe.⁴³

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Pri konkretnoj primjeni ovoga načela na TORLUPO zaključeno je da se iz prijedloga uz genitiv o poimanju sadržavatelja i nositelja u govorima ovoga područja ništa neće moći iščitati s obzirom na to da su se u njima prijedlozi *iz i *s izjednačili u z. No zbog toga su od koristi bili prijedlozi navedeni uz akuzativ i lokativ.

4.4.1.3. Definicija

Oblikovanje definicije također ovisi o tipu rječnika za koji se autor odlučio. Odluči li se autor za uvrštavanje (top)onimijske građe u cjeloviti rječnik, u definiciji će svakako trebati navesti da je riječ o imenu određenoga objekta (formula: *ime + tip objekta u genitivu*); s druge strane, odluči li se autor za izdvajanje (top)onimijske građe iz cjelovitoga rječnika, u definiciji neće biti potrebno navoditi da je riječ o imenu jer će to biti jasno već iz samoga uvoda (naslova ili sl.) rječnika.

U definiciji najprije treba navesti **opis (tip)** imenovanoga objekta, bez obzira na to jesu li prirodni ili su nastali ljudskom djelatnošću⁴⁴ (npr. brdo, brežuljak, brana, cesta, draga, izvor, jama, jarak, jezero, klanac, krčevina, kupalište, livada, lovište, maslinik, meandar, močvara, most, nasip, oranica, otok, otočić, park, pašnjak, planina, potok, prijevoj, pustara, put, ribnjak, rijeka, rt, rukavac, sjenokosa, slap, spilja, staro korito, staza, šuma, šumarak, tjesnac, udolina, uvala, uzvisina, vinograd, vrh, vrt).⁴⁵

Na temelju te informacije, koja u dosadašnjoj leksikografskoj praksi (a i u onomastičkim radovima) često izostaje, moguće je iščitati podatke iz samoga toponima. Npr. iz toponimā *Borôvje*, *Brêzje*, *Gf̃mje*, *Xybêžžje*, *Jôlše*, *Lêšče*, *Potxrastjê*, *Šîbje*, koji se danas odnose na oranice, može se zaključiti da je područje današnje općine Sveti Đurđ nekada bilo bolje pokriveno raslinjem, odnosno mnogo šumovitije. Bez opisā iz navedenih toponima ne možemo zaključiti ništa o izvanjezičnoj zbilji (ne znamo odnose li se na šumu, oranicu ili što treće).⁴⁶

Definicija treba sadržavati i **ubikaciju**. Brozović-Rončević (1994: 370) navodi različite načine određivanja ubikacije u stranim toponimijskim rječnicima (ubikacije sadržavaju podatke o metričkoj udaljenosti u određenome smjeru u odno-

⁴³ Uz to, moći će se iščitati i različite druge posebnosti hrvatskih govora (v. bilješku 7).

⁴⁴ Лoма (2011: 181) dijeli objekte na »fisiogene i antropogene«.

⁴⁵ Dakako da ovaj popis mogućih tipova referenata nije potpun ni cjelovit; ovisno o tipu terena taj popis treba doraditi, a moguće ga je i detaljnije objasniti terminološkim glosarom u uvodu ili popratnoj studiji; usp. metodologiju u TOPAG (2012: 249).

⁴⁶ »Ono što pri obradi toponima valja uvijek imati na umu jest: odnos imena naspram objektu imenovanja. Ime je identifikacijski znak objekta.« (Šimunović 1982: 356).

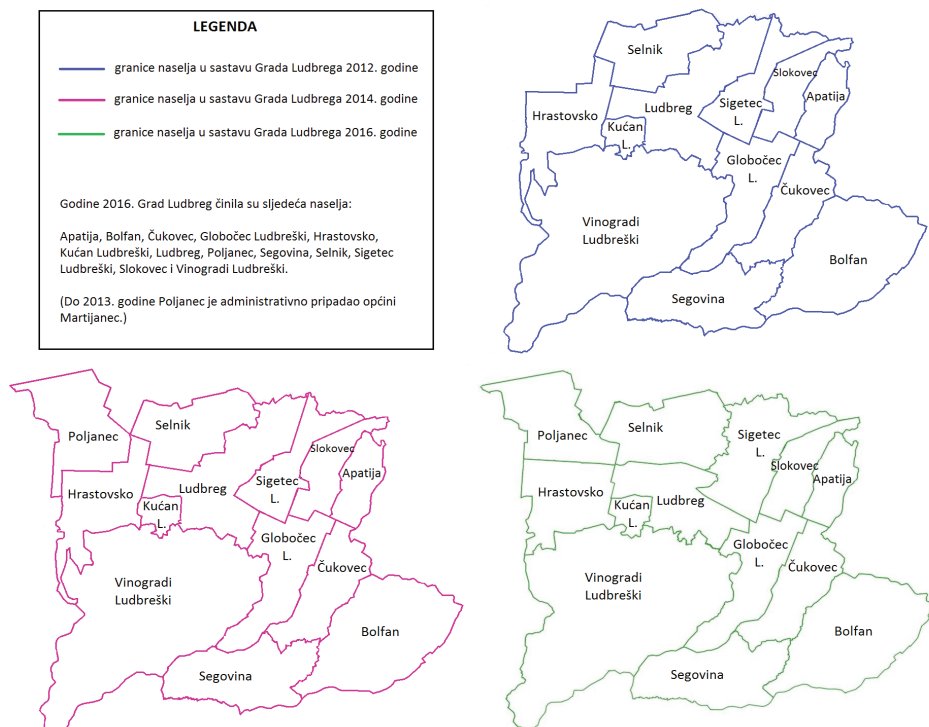
su na najbliže veće središte, imena općina, automobilske oznake i sl.).

Dok bi takav način ubikacije možda bio primjenjiv za ojkonime, za tzv. mikrotoponime sasvim sigurno nije (posebno uzmemo li u obzir njihov broj i gustoću). Na pitanje *Kako se zove oranica X km sjeverno od grada X?* možemo dobiti vrlo mnogo odgovora. Isti problem može se pojaviti i uzmemo li za referenciju kakav prirodni (ujedno i nepromjenjiv) objekt, jer primjerice, u ludbreškoj Podravini vrlo mnogo objekata može biti južno od rijeka Drave, Plitvice ili Bednje.

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Preporuku Brozović-Rončević (1994: 369) da se pri ubiciranju nastoje izbjeći provizorna određenja, odnosno da se teži preciznosti, uzimamo u obzir i u ovom radu.

Nepoklapanje granica naselja, općina, katastarskih općina, župa, lovišta, šumarija itd. te njihova nestalnost uvjetuju da se u definiciji određenoga toponima hijerarhijski istakne njegova lokacija.

Slika 1. Pregled promjena granica naselja koja administrativno pripadaju Gradu Ludbregu

Unatoč stalnosti granica katastarskih općina (najšire kategorije pri određivanju ubikacije u ovome radu), nije dovoljno navesti njihovo ime jer određene katastarske općine obuhvaćaju veći broj naselja govori kojih se u dijalektološkome smislu razlikuju (npr. k. o. Selnik obuhvaća naselja Selnik, Priles i Obrankovec, a njihovi su jezični sustavi različiti). Detaljnije, ističe se pripadnost toponima određenom naselju u administrativnome smislu (prema aktualnome stanju na zemljovidima Državne geodetske uprave).⁴⁷

Svijest o tome da ni taj podatak ne bi bio dovoljan za preciznu ubikaciju iziskuje da se u rječniku za svaki imenovani objekt navode koordinate te donose uputnice na priloženi zemljovid.

Posljedica je nedovoljne preciznosti koordinata (budući da pokazuju samo jednu točku) nemogućnost iščitavanja podataka o tome koji se toponim odnosi na veće, a koji na manje područje ili lokalitet (usp. izvor ili vrh prema oranici ili šumi). Zbog toga je idealno povezati rječnik sa zemljovidom (ili zemljovidima, ovisno o složenosti istraživanja i veličini istraživanoga područja) koji se mogu priložiti samomu rječniku.

4.4.1.4. Zemljovidi

U literaturi postoje različite prakse (metodologije) pri izradi zemljovida, ovisno o onome čemu autori daju prednost.⁴⁸ Jurišić (1973) oblikuje dva zemljovida (u jednome prednost daje abecednomu popisu, a u drugome geografskomu kriteriju). Finka i Šojat (1968), Bašić (2009, 2013) te Iskra (2011) prednost daju abecednomu redanju toponima, dakle donose abecedne popise toponima te im pridružuju odgovarajuće brojčane oznake. S druge strane, Jurić i Vuletić (2006), TOPAG (2012)⁴⁹, Virč (2012), Čilaš Šimpraga (2013) te, uvjetno, Šimunović (2006) prioritet daju ubikaciji na zemljovidu, a poštivanje uobičajenoga nizanja brojčanih oznaka⁵⁰ onemogućuje da popis toponima bude abecedni. Šekli (2008) toponime ubicira ispisujući njihove likove na zemljovidu većih dimenzija, priloženu knjizi⁵¹, što

⁴⁷ O nestalosti granica naselja može se više saznati iz *Odluke o promjeni granica naselja na području Grada Ludbrega* (v. <https://ludbreg.hr>). Kako se u istraživanju sinkronijski promatra suvremeno stanje, ističe se samo aktualni podatak.

⁴⁸ Skračić (2011: 99) primjećuje: »Na toponomastičkim kartama, za koje valja reći da ne podliježu nikakvu standardu, izbor znakova za definiranje identiteta ovisi o autoru ili skupini autora koja provodi istraživanje.«

⁴⁹ Citira se samo ova knjiga iz serije CJOI-ja, no u svakoj je poštivano isto načelo.

⁵⁰ Treba također primijetiti da metodologija izrade tih zemljovida nije unificirana: TOPAG (2012) i Virč (2012) brojčane oznake na zemljovidima redaju krećući od najzapadnije točke prema istoku, prednost pritom dajući sjevernijim objektima; Čilaš Šimpraga (2013) oznake reda krećući od najsjevernije točke prema jugu, pritom ih redajući od zapada prema istoku; Jurić i Vuletić (2006) nižu oznake u smjeru jug – sjever. Šimunović (2006) ne slijedi nijedno od tih načela.

⁵¹ Isto se primjenjuje i u provedbi međunarodnoga projekta FLU-LED (više v. na <http://www>).

omogućuje čitatelju da dobije uvid i u površinu (u matematičkome smislu) imenovanoga objekta. Za ispisivanje toponimskih likova po zemljovidu odlučio se i Ujević (1956), a kombinaciju ispisivanja likova i označivanje brojevima primjenjuje Šimunović (1968: 97).

Važno je, dakako, za izradu rječnika i pripadajućih zemljovida imati na umu funkcionalnost – uz vođenje računa o gustoći toponima, treba prilagoditi izradu zemljovida tomu kakav se rječnik radi (rade li se zasebno rječnici svakoga naselja, moguće je oblikovati zemljovide zasebno za svako naselje; radi li se rječnik područne toponimije, moguće je zemljovid oblikovati tako da se podijeli u sektore – u tome slučaju svaki bi sektor dobio zaseban, veći i pregledniji zemljovid).

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Primjer zemljovida i detaljniji opis metodologije v. u prilogu 4.

4.4.2. Fakultativni dijelovi

Ovisno o (samostalnome ili nesamostalnome) oblikovanju rječnika te njegovu povezivanju s popratnim studijama, mogu se dodati fakultativni dijelovi natuknice. Dakako, što je više fakultativnih dijelova natuknice, rječnik će biti bogatiji te iz onomastičke perspektive cjelovitiji. Dio tih podataka može se činiti redundantnim ako je rječnik priložen monografiji koja sadržava klasifikacije i analize toponima, međutim ne škodi građu obrađivati i na drugi način (usp. Kovačević (2012) donosi i klasifikaciju frazema prema konceptima, ali ih navodi i u rječničkim člancima u frazeološkome rječniku).

4.4.2.1. Rečenične potvrde (egzemplifikacije)

Iako gramatički blok prema dosad predloženoj metodološkoj koncepciji sadržava sasvim dovoljno informacija za zadovoljenje korisnikovih potreba, u rječnik se mogu uvrstiti i rečenične potvrde (oprimjerenja, egzemplifikacije) – njima bi mjesto bilo iza definicija (i eventualnih uputnica). One pokazuju kako toponimi kao leksičke jedinice funkcioniraju u kombinaciji s drugim leksičkim jedinicama, odnosno kontekstualiziraju natuknicu, a samim su time vjeran odraz govorne situacije. Oprimjerenja su (radi sustavnosti) posebno poželjna ako se toponimi uključe u cjelovit dijalektni rječnik.

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Opazanje dijalektologa leksikografā (npr. Belović i Blažeka (2009: 36), Maresić i Miholek (2011: 33)) da je za neke leksičke kategorije, uključujući toponime, teš-

flurnamen.at/si/startseite-si, <http://maps.flurnamen.at/> i <http://www.flurnamen.at/si/dokumente-si>).

ko dobiti kvalitetne rečenične potvrde, potvrdili smo i tijekom vlastitoga istraživanja. Zbog želje da se postigne raznovrsnost oprimjerenja te izbjegniju ustaljene formule kroz cijeli rječnik, u ovoj se fazi izrade rječnika rečenične potvrde ne navode, a višekratnim anketiranjima (i provjerama) radi se na njihovu prikupljanju.

4.4.2.2. Podatci o tvorbi/strukturi, etimologiji i motivaciji

S obzirom na to da su ti podatci povezani jedni s drugima te da interpretacija jednoga ovisi o interpretaciji drugoga, navode se u jednome bloku. Izdvojen podatak o tvorbi treba navesti samo kod inačica, i to ako se inačice po tvorbenim obrascima razlikuju.

Polazeći od suvremenoga toponimskog lika u natuknici, najprije se određuje kakve je strukture određeni toponim, a za jednorječne se toponime navodi i njihova tvorba (odnosno uz sâm naziv tvorbe donosi se i izvod). Pri određivanju etimologije ne pokušava se rekonstruirati izraz tvorenica jer nije riječ o pravome etimološkom rječniku, ali izneseni podatci bit će dovoljni bar za određivanje podrijetla toponimā. Za etimologije toponima aloglotskoga postanja navodi se i uputa na literaturu na koju se oslanja interpretacija, a za toponime idioglotskoga postanja, ako drukčije nije naznačeno, etimologija se oslanja na etimološke rječnike popisane u poglavlju Literatura. Na samome kraju, navodi se i podatak o motivaciji određenoga toponima⁵² (ako rječnik prati detaljnu onomastičku studiju (koja sadržava klasifikacije i analize), nije nužno prikazivati detaljno potkategorije, nego samo pružiti orijentir).

Navedeni podatci omogućit će uštedu vremena (jer pri konzultiranju neće biti potrebno tražiti u koju je skupinu u klasifikacijama koji toponim uvršten).

4.4.2.3. Službeni i oficijalizirani kanonski oblik imena

Rječnik toponima ujedno je i dijalektni rječnik, bez obzira na to je li toponimij-ska građa uklopljena u cjelokupni rječnik ili je izdvojena, bez obzira na to radi li se rječnik jednoga govora ili skupine mjesnih govora. Zbog toga, kako je već istaknuto, kao natuknica dolazi upravo konkretan toponimski lik potvrđen na terenu, sa svim svojim obilježjima.⁵³

U izvanlingvističkim situacijama (npr. pri zapisivanju u katastarskim uredima) dijalektološka bi transkripcija bila nepotrebno opterećenje, stoga bi u svako-

⁵² U rječniku se za neke višerječne toponime navode svi motivacijski impulsi (u skladu s mogućnošću svrstavanja u više skupina u klasifikaciji toponima), v. npr. rječnik s. v. **Debělcova struga**.

⁵³ Brozović-Rončević (1994: 369) predlaže da natuknice budu službena imena objekata. To se može primijeniti ako se iz rječnika izdvoje samo ojkonomi, no sustavnost bi se narušila i realizacija bi se otežala uključivanjem tzv. mikrotoponima, koji nisu službena imena.

me rječničkom članku trebalo donijeti i oficijalizirano⁵⁴, odnosno službeno ime koje se može zapisati grafemima hrvatskoga standardnog jezika. Takav zapis treba poslužiti kao prevencija da se izbjegnju pogreške i nesustavnosti slične onima koje pronalazimo u ojkonimima prilagođenima hrvatskomu standardnom jeziku (usp. 4.4.2.3.2.), kojima je već administracijom nanescna nepopravljiva šteta.

4.4.2.3.1. Oficijalizirana imena

Oficijalizacija se temelji na dvama načelima: načelu zamjene grafema i etimološkome načelu. Prioritet ima načelo zamjene grafema – određenim grafemom hrvatskoga standardnog jezika treba zamijeniti određeni grafem dijalektološke transkripcije.

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Dio fonema zapisuje se istim grafemima kao i u standardnome hrvatskom jeziku. Budući da za dio fonema ispitivanih govora ne postoji standardnojezični grafem, u tablici 1 donesene su upute za izvođenje oficijaliziranoga imena iz zapisa dijalektološkom transkripcijom. Navođenje uputa nužno je da bi rječnik istovremeno bio sustavan, ujednačen te da bi korisnicima bez dijalektoloških kompetencija bio praktičan za upotrebu i primjenu.

Budući da pisana praksa izvornih govornika može varirati (npr. fonem *o* u stavu toponimā mogli bi zapisati i kao *a* i kao *o*), upute se radi ujednačenosti oslanjaju na leksikografsku praksu (usp. npr. načela zapisa arhileksema u Belović i Blažeka (2009), Blažeka i Rob (2014)), a u njoj je pak relevantan fonološki razvoj (< nagl. *ā*) i prilagođenost standardnomu jeziku na fonološkoj razini (fonemima *ę* i *ę* najbliži je onaj koji se u standardu bilježi grafemom *e*).

Kako bi postojanje samo jednoga para afrikata (*č*, *ž*) u istraživanim kajkavskim sustavima zrcalila i oficijalizirana imena, eventualni primjeri toponima motiviranih antroponimima koji u svojoj službenoj inačici imaju dočetak *-ić* (npr. **Kúxaryčka**) također će sustavno biti oficijalizirani s grafemom *č*.

⁵⁴ Taj se termin rabi umjesto termina *standardizirano ime* jer standardizacija podrazumijeva uklopljenost u jezični standard na više razina, što bi zahtijevalo i dodatnu raspravu jezikoslovaca (usp. Skračić 2002). U kontekstu odnosa dijalektnih i standardnih likova toponima, Šimunović (2005: 195, 198), među ostalim, primjećuje: »Međutim, tamo gdje dijalektni izgovor toponima nije moguće pretočiti u standardni jezik (dvoglasnici, nepodesne suglasničke skupine, naglasak i neprikladne morfološke promjene) treba izvršiti potrebne prilagodbe. Na žalost, hijerarhija tih prilagodbi i pravila po kojima bi ih valjalo izvršiti još nisu valjano proučeni. Predstoji nam napisati gramatiku hrvatskih vlastitih imena.; (...) Do praktičnih rješenja, propisa, ne dolazi se bez detaljnog popisa i točnog jezičnog opisa postojeće građe.«

grafem dijalektološke transkripcije >	grafem hrvatskoga standardnog jezika
ŲŲ	Aa
Čč*	Čč
Žž*	Đđ
Ěě	Ee
Ěě	Ee
Xx	Hh
Yy	Ii
Ĺĺ	Llj
Ńń	Nnj
ŲŲ	Oo, Uu
Rr	Rr

Tablica 1. Upute za zapisivanje oficijaliziranih imena

To načelo najvjernije uspijeva očuvati fonemsku postavu imenā s njihovim izvornim dijalektnim značajkama.⁵⁵ Primjerice, oficijalizirane inačice *Gmojno* (SD), *Gmajno* (LDB) reflektiraju da je u govoru Svetoga Đurđa potvrđen prijelaz $\varphi > \rho$ uz nazale te rjeđe uz *j*, *l* (dijal. *Gmôjno*), dok u ludbreškome govoru nije (dijal. *Gmôjno*); isto tako, iz oficijaliziranih inačica *Melije* (SES), odnosno *Slivnjak* (LDB) može se iščitati da je u sesvetskome govoru proveden prijelaz $\acute{n} > j$, a u ludbreškome nije.

Od načela zamjene grafema odstupa se samo kod primjera koji u dijalektološkoj transkripciji sadržavaju **nenaglašeni** grafem ŲŲ. Zbog mogućnosti da taj grafem predstavlja foneme nastale od $*o$, $*u$, $*\rho$ ili $*l$, u tome se slučaju primjenjuje etimološko načelo (potječe li od $*o$, $*l$ i $*\rho$, oficijalizira se kao *o*; ako je od $*u$, kao *u*).

Primjere obrade oficijaliziranih imena s obzirom na fonem ρ vidi u rječniku, npr. s. vv. **BŲŲvje**, **DebĚlčŲva strŲga**, **LŲčica**, **LŲŲtka**, **MŲđoles**, **PetrĚnŲvca**, **PŲxrastjĚ**, **PŲrĚdje**, **ViškŲčyna**, **VŲŲčyna**, **VŲĹnec** itd.

Oficijalizirana imena mogu se stvoriti za svaki toponim te je to radi sustavnosti provedeno u rječniku. Međutim, ona se odnose prvenstveno na zemljišna ime-

⁵⁵ U tome i ovaj rad promiče pozitivan, prihvaćajući odnos prema dijalektnim značajkama imenā. Njega možemo prepoznati i u radovima hrvatskih onomastičara: primjerice, Šimunović (2005: 178) smatra da je »vlastito ime pravilno u obliku u kojem se najčešće javlja, a zadano je zavičajnim idiomom mještana«, a Frančić (1988: 52) da su »ojkonimi vlastita imena u pravom smislu te riječi (...) te ulaze u književni jezik kao leksičke jedinice čiji osnovni lik trebamo naučiti od izvornih govornika, odnosno prihvatiti tradicijom upotrebe ustaljeno ime.« Oficijalizacija prema etimološkome načelu, svjesni smo, uvelike bi zatrla dijalektne značajke.

na (tzv. mikrotoponime). Njih ne rabi širok krug korisnika i zbog toga još nemaju status službenih imena. Korist oficijalizacije prema navedenim načelima uočljiva je već ako se usporede terenski prikupljeni likovi i njima pripadajuće oficijalizirane inačice s onima zapisanim na zemljovidima (npr. na Topografskoj karti 1 : 25000)⁵⁶. Na primjer, s toga zemljovida (za područje općine Sveti Đurđ) iščitavamo netočno zapisane toponime *Truškonja* (umjesto *Truškovjek*), *Gmajna* (umjesto *Gmojno*), *Gornjak* (umjesto *Gorjak*), *Draganovac* (umjesto *Drgonofci*), *Zobišće* (umjesto *Zobišče*), *Lučica* (umjesto *Ločica*), *Molove* (umjesto *Moljove*).⁵⁷

U slučaju potvrđenosti inačica (v. 4.4.1.1.1.), oficijalizirano ime donosi se samo za lik koji je najčešće potvrđen, odnosno u članku u kojemu je donesena obrada.

4.4.2.3.2. Službena imena

U određenim slučajevima, za poznatije objekte (npr. naselja, vodne objekte, uzvišenja i sl.) ne bi bilo jezično ekonomično rabiti oficijalizirana imena jer su već poznata njihova službena imena; zbog toga se uz oficijalizirana i ona navode u rječniku.⁵⁸ Službena bi imena danas bilo neprikladno mijenjati kako zbog činjenice da imaju određenu tradiciju primjene među korisnicima⁵⁹, tako i zbog toga što su kao službena imena prihvaćena u hrvatski standardni jezik.⁶⁰

Dakako, takva službena imena svojim likom mogu djelomično ili potpuno odstupati od dijalektnoga lika (usp. npr. službena imena *Obrankovec*, *Luka Ludbreška*, *Hrastovsko*, *Ludbreg*, *Bednja* s lokalnim *Brôjnkovec*, *Lôka*, *Xrastôškô*, *Lûbrek*, *Bêja*) a i hipotetskih oficijaliziranih inačica (oblikovanih prema načelima iznesenima u ovome radu).

4.4.2.4. Povijesne potvrde

Ako se u rječnik unesu i povijesne potvrde određenoga toponima (stariji zapisi mogu se ekscerpirati primjerice sa starih zemljovida ili iz dokumenata), omo-

⁵⁶ Više v. na <http://geoportal.dgu.hr/>.

⁵⁷ Na zemljovidima pronalazimo izrazito mnogo nesustavnosti i neusklađenosti u prilagodbi kajkavskih zemljišnih imena, baš kao i u ojkonimima prilagođenima standardu. Konkretno primjere s područja ludbreške Podravine moguće je usporediti s primjerima koje donosi Frančić (1988) za Međimurje, ali i drugima (npr. Šimunović 2005: 180–184).

⁵⁸ Utjecaj administracije danas je nemoguće iskorijeniti, iako smo svjesni da je »preferiranje jednog dijalektnog imenskog oblika nad drugima, izvornima, u njihovim dijalektnim arealima, teorijski pogrešno i čin jezičnog nasilja« (Šimunović 2005: 182).

⁵⁹ I na području ludbreške Podravine vrijedi zaključak koji za Međimurje donosi Frančić (1988: 58): »Tradicijom upotrebe u svijesti izvornih govornika ustalio se službeni ojkonim u čijem su liku izbrisane pojedine fonološke (...) i morfološke crte (...).«

⁶⁰ »Pravilan je oblik imena onaj koji je zapisan u službenim dokumentima. Taj je oblik zakonom zaštićen, te on ne podliježe normativnim pravilima vrijedećim za neimenski leksik. Službeni likovi imena bez ikakvih preinaka ulaze u sastav standardnoga jezika.« (Frančić 2015: 45).

gućuje se usporedba suvremenoga sinkronijskog stanja s dijakronijskim, pa rječnik dobiva i povijesnu dimenziju. Moguće je pretpostaviti da će se više građe prikupiti za ojkonime nego za zemljišna imena, no takva bi dopuna projekta sasvim sigurno iziskivala i drukčiji (arhivski) tip istraživanja. Dakako, kako bi obavijestnost bila što veća, povijesne potvrde treba poredati kronološki.

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Budući da je primarni cilj rada popisati i leksikografski obraditi suvremenu toponimiju, u ovome se radu one neće donositi.

4.5. Kazalo

Iza toponimijskoga rječnika treba slijediti kazalo. Lijeva strana njegovih naktunica treba sadržavati abecedni popis službenih i oficijaliziranih imena transkribiranih grafemima hrvatskoga standardnog jezika. Radi razlikovanja tih dvaju tipova zapisa, službena imena mogu se bilježiti masnim slovima, a oficijalizirana običnima. Uza svaki tako donesen toponimski lik treba navesti i dijalektni lik zapisan dijalektološkom transkripcijom (a ako službeno ime upućuje na veći broj dijalektnih likova, uza svaki dijalektni lik treba navesti oznaku naselja u kojemu je potvrđen).

U slučaju većega opsega rječnika može se, radi lakšega snalaženja, dodati i brojka koja upućuje na stranicu na kojoj je određeni toponim leksikografski obrađen (usp. Жугић 2014).

- Primjena na izradu TORLUPO-a

Vidi prilog 3.

4.6. Uputnice

Oblikovanje rječnika podrazumijeva i, kako je u nekoliko navrata spomenuto, upotrebu uputnica. Sugerira se njihova primjena u nekoliko slučajeva:

- za povezivanje inačica toponima (v. poglavlje 4.4.1.1.1.)
- za povezivanje dvaju (ili više) toponima u sinonimskome odnosu (v. poglavlje 4.4.1.1.2.)
- za povezivanje dvaju (ili više) toponima u homonimskome odnosu (v. poglavlje 4.4.1.1.3.)
- za upućivanje na službena/oficijalizirana imena donesena u kazalu (v. poglavlje 4.5.). Kazalo pak, uređeno abecednim redom, upućuje na dijalektni lik i stranicu na kojoj je donesen.

5. Zaključak

Istraživanjem se pokazalo da su metodologije leksikografske obrade toponima izrazito heterogene i da različiti autori pridaju pozornost različitim detaljima. Dijalektni rječnici koji sadržavaju onimijsku građu te onomastički radovi uspo-ređeni su, a na temelju te usporedbe ustanovljeno je koji podatci u toponimijsko-me rječniku pružaju korisniku najviše obavijesti i najdetaljnije prikazuju jezična obilježja toponima.

U radu se promiče izdvajanje onimijske građe od ukupnoga leksika određenoga mjesnoga govora, kao i razdvajanje ojkonima od ostalih toponima. Uzimajući u obzir samo anojkonimijsku građu⁶¹ odredili smo koji su obvezni, a koji fakultativni dijelovi rječničkoga članka anojkonimijskoga rječnika. Obveznim dijelovima rječničkoga članka, koji omogućuju dobivanje minimalne obavijesti o toponimu, smatramo: natuknicu, gramatičku odrednicu, gramatički blok (paradigmu i sintagme s prijedlozima iz kojih se može iščitati smatra li se imenovani objekt spremnikom ili površinom), definiciju (koja se sastoji od opisa (tipa) samoga imenovanog objekta, ubikacije (prema administrativnoj pripadnosti naselju i katastarskoj općini), koordinata i zemljovida). U fakultativne dijelove rječničkoga članka toponimijskoga rječnika, koji omogućuju veću primjenu u onomastici, ubrajamo rečenične potvrde (egzemplifikacije), podatke o tvorbi/strukturi, etimologiji i motivaciji, službeni i oficijalizirani lik imena te povijesne potvrde.

Primjena predloženih načela može se vidjeti u rječniku priloženu ovom radu. Dakako, ponovno se vodeći mišlju da metodologiju treba prilagođavati građi, a ne obrnuto, treba imati na umu da će dio načela možda trebati prilagoditi kad bude prikupljeno i obrađeno više građe.

Budući da toponimija ludbreške Podravine dosad nije bila proučavana ni sustavno opisana, ovim se radom nastojalo doprinijeti njezinu poznavanju. Kao motiv za daljnja istraživanja odzvanjaju riječi A. Frančić (v. Menac-Mihalić i Celinić 2012: 206), u kontekstu slabe proučenosti kajkavske toponimije uopće⁶² i činjenice da neke objekte: »*zabáдав дѣнес iščō i òny kōjy jōkō dōbrō znōđo đē sō nēgda býly. (...) Sē se prēmēnylo. (...) Ōd sēga sō oštála sāmō imēna pōļi i sēnokōš. Prē nēk sē i òna zgōbē, sē nīs je trē popisaty i f kōrtę zacřtaty. Mōm dēnes, zūtra bō mōrty već prekēsno.*«

⁶¹ Načela obrade ojkonimije bit će obrađena u drugome radu.

⁶² Toponomastički je kajkavsko područje zapravo najslabije istraženo.

Literatura

- Alphabetical order*. https://en.wikipedia.org/wiki/Alphabetical_order (pristupljeno 20. 8. 2016.).
- Alphabetische Sortierung*. https://de.wikipedia.org/wiki/Alphabetische_Sortierung (pristupljeno 20. 8. 2016.).
- BABIĆ, IVAN. 2008. *Studenački rječnik*. Studenci: Župni ured Studenci.
- BARBIĆ, ANTE. 2011. *Rječnik Pitava i Zavale*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- BAŠIĆ, MARTINA. 2009. Crikvenička toponimija. *Folia onomastica Croatica*, 18, Zagreb, 1–52.
- BELOVIĆ, STJEPAN; BLAŽEKA, ĐURO. 2009. *Rječnik govora Svetog Đurđa. Rječnik ludbriške Podravine*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- BEZLAJ, FRANCE. 1977. – 2005. *Etimološki slovar slovenskega jezika*, I–IV. Ljubljana: SAZU – Inštitut za slovenski jezik – Mladinska knjiga.
- BLAŽEKA, ĐURO. 2008. Konceptija rječnika međimurskog dijalekta. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 14, Zagreb, 137–157.
- BLAŽEKA, ĐURO; ROB, GROZDANA. 2014. *Rječnik Murskog Središća*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- BROZOVIĆ-ROŃČEVIĆ, DUNJA. 1994. O metodama izradbe toponimijskih rječnika. *Filologija*, 22–23, Zagreb, 367–373.
- BROZOVIĆ-ROŃČEVIĆ, DUNJA. 2002. Ustroj onomastičkih natuknica (na primjeru Hrvatskoga enciklopedijskog rječnika). *Folia onomastica Croatica*, 11, Zagreb, 43–52.
- CRLJENKO, IVANA. 2013. Obrada toponima u hrvatskim leksikografskim izdanjima. *Studia lexicographica*, 7/2, Zagreb, 57–88.
- ČILAŠ ŠIMPRAGA, ANKICA. 2013. Toponimija miljevačkih sela Kaočina i Ključa. *Folia onomastica Croatica*, 22, Zagreb, 1–35.
- DERKSEN, RICK. 2008. *Etymological Dictionary of the Slavic Inherited Lexicon*. Leiden – Boston: Brill.
- ДЫБЪ, ВЛАДИМИР А.; ЗАМЯТИНА, ГАЛИНА И.; НИКОЛАЕВ, СЕРГЕЙ Л. 1990. *Основу славянской акцентологии*. Москва: Наука.
- FINKA, BOŽIDAR; ŠOJAT, ANTUN. 1968. Govor otoka Žirja. *Rasprave Instituta za jezik JAZU*, 1, Zagreb, 121–220.
- FLU-LED = *Kulturni portal ledinskih in hišnih imen. Kulturportal der Flur- und Hausnamen*. <http://www.flurnamen.at/si/startseite-si> (pristupljeno 1. 9. 2016.).
- FRANCETIĆ, IVAN. 2015. *Rječnik boljunskih govora*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile.
- FRANČIĆ, ANĐELA. 1988. Međimurska ojkonomija i hrvatski jezik. *Rasprave Zavoda za jezik IFF*, 14, Zagreb, 51–58.
- FRANČIĆ, ANĐELA. 2002. *Međimurska prezimena*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

- FRANČIĆ, ANĐELA. 2003. Rečka mikrotoponimija. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 29, Zagreb, 373–389.
- FRANČIĆ, ANĐELA. 2015. Imena i standardnojezična norma. *Nestandardni hrvatski jezik prema standardnom hrvatskom jeziku. Zbornik radova*. Ur. Suvala, Anđa; Pandžić, Jasna. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 42–54.
- Geportal. <http://geoportal.dgu.hr/> (pristupljeno 25. 8. 2016.).
- GLUHAK, ALEMKO. 1993. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb: August Cesarec.
- GUDELJ, KREŠIMIRA. 2011. Obalna toponimija stonskoga područja. *Folia onomastica Croatica*, 20, Zagreb, 101–120.
- HANZIR, ŠTEFICA I DR. 2015. *Rječnik kajkavske donjosutlanske ikavice*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- HER = ANIĆ, VLADIMIR I DR. 2002. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber.
- HLADKÝ, JURAJ. 2004. *Hydronymia povodia Nitry*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Pedagogická fakulta.
- HORVAT, JOŽA. 2012. Iz morfologije govora Svetoga Đurđa: imenice *a*-deklinacije. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 38/2, Zagreb, 251–294.
- HRASTE, MATE. 1954. O upotrebi prijedloga *na* mjesto *u* uz geografska imena. *Je- zik*, III/3, Zagreb, 70–72.
- HUDEČEK, LANA; MIHALJEVIĆ, MILICA. 2009. Homonimija kao leksikografski problem. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35, Zagreb, 159–186.
- ISKRA, VEDRAN. 2011. Toponimija Lipe. *Čakavska rič*, XXXIX/1–2, Split, 131–148.
- IVANČIĆ DUSPER, ĐURDICA; BAŠIĆ, MARTINA. 2013. *Rječnik crikveničkoga govora*. Crikvenica: Centar za kulturu Dr. Ivan Kostrenčić.
- IVŠIĆ, DUBRAVKA. 2015. Predslavenski hidronimi na području Republike Hrvatske koji nisu posvjedočeni u antičkim vrelima. *Folia onomastica Croatica*, 24, Za- greb, 43–71.
- JURIĆ, ANTE; VULETIĆ, NIKOLA. 2006. Toponimija naselja Sv. Filip i Jakov. *Folia ono- mastica Croatica*, 15, Zagreb, 81–112.
- JURIŠIĆ, BLAŽ. 1973. *Rječnik govora otoka Vrgade, uspoređen s nekim čakavskim i zapadnoštokavskim govorima. II. dio. Rječnik*. Zagreb: JAZU.
- KAPOVIĆ, MATE. 2006. Toponimija sela Prapatnice u Vrgorskoj krajini. *Folia ono- mastica Croatica*, 15, Zagreb, 113–131.
- KAPOVIĆ, MATE. 2008. Ustrojstvo rječničkoga članka u dijalektnim rječnicima s ob- zirom na naglasak. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 14, Zagreb, 197–205.
- КЛИКОВАЦ, ДУШКА. 2009. *Скрипта за предмет Синтакса српског језика*. [http:// sintaksa.fil.rs/files/2009-2010%20-%20SKRIPTA%20-%2001-36%20BOLONJA. pdf](http://sintaksa.fil.rs/files/2009-2010%20-%20SKRIPTA%20-%2001-36%20BOLONJA.pdf) (pristupljeno 1. 8. 2016.).
- KLINAR, KLEMEN I DR. 2012. *Metode zbiranja hišnih in ledinskih imen*. Jesenice – Celovec: Gornjesavski muzej Jesenice.

- KOVAČEVIĆ, BARBARA. 2012. *Hrvatski frazemi od glave do pete*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- KUSTIĆ, NIKOLA. 2002. *Čakavski govor grada Paga s rječnikom*. Zagreb: Društvo Pažana i prijatelja grada Paga.
- LIPLJIN, TOMISLAV. 2013. *Rječnik varaždinskoga kajkavskoga govora*. Varaždin: Stanek.
- ЛОМА, АЛЕКСАНДАР. 2011. Топономастичка сведочанства Бањске хрисовуље. *Повеља краља Милутина манастиру Бањска - Светостефанска хрисовуља. Књига друга. Фототипије издања и пратеће студије*. Прир. Трифуновић, Ђ. Приштина – Београд: Музеј – Центар за очување наслеђа Косова и Метохије Mnemosyne, 179–194.
- LONČAR, NATAŠA. 2010. *Ledinska in hišna imena v izbranih naseljih občine Cankova*. Diplomski rad. Maribor: Filozofski fakultet Univerze v Mariboru.
- Ludbreg. <http://ludbreg.hr/pravo-na-pristup-informacijama/> (pristupljeno 14. 9. 2016.).
- LUKEŽIĆ, IVA; ZUBČIĆ, SANJA. 2007. *Grobnički govor XX. stoljeća (gramatika i rječnik)*. Rijeka: Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine.
- МАЈТАН, МИЛАН. 1996. *Z lexiky slovenskej toponymie*. Bratislava: Veda.
- MARESIĆ, JELA. 2010. Govor i rječnik Molvi. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 16, Zagreb, 1–124.
- MARESIĆ, JELA. 2013. O transkripciji u kajkavskoj dijalektnoj leksikografiji. *Fluminensia*, 25/2, Rijeka, 151–163.
- MARESIĆ, JELA; MIHOLEK, VLADIMIR. 2011. *Opis i rječnik đurđevečkoga govora*. Đurđevac: Gradska knjižnica Đurđevac.
- MATASOVIĆ, RANKO I DR. 2016. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika. 1. Svezak. A–Nj*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- MATOVAC, DARKO. 2013. *Semantika hrvatskih prijedloga*. Doktorski rad. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
- MENAC-MIHALIĆ, MIRA; CELINIĆ, ANITA. 2012. *Ozvučena čitanka iz hrvatske dijalektologije*. Zagreb: Knjigra.
- MHR = SUČEVIĆ MEDERAL, KREŠIMIR I DR. 2013. *Mađarsko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- MIHALJEVIĆ, MILICA. 1991. Višerječne natuknice i podnatuknice u jednojezičnom općem rječniku hrvatskoga jezika. *Rasprave ZHJ*, 17, Zagreb, 133–144.
- MILAT PANŽA, PETAR. 2015. *Rječnik govora Blata na Korčuli*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- MILOŠ, IRENA. 2016. *Prijedlozi u čakavskome ekavskom dijalektu*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- MLADOŠIĆ, DAVOR; MILOŠEVIĆ, MAJA. 2011. *Naški dubrovački rječnik*. Dubrovnik: Verbum publicum.

- PAVEŠIĆ, MARIJA; MAGAŠ, BLAŽENKA; LALOŠ, ŽELJKO. 2006. *Réjč do ríči: beséjdnék déjuonského devoána = rječnik delničškoga govora*. Delnice – Rijeka: Adamić.
- PCGJ = *Pravopis crnogorskoga jezika i rječnik crnogorskoga jezika*. Prir. Perović, Milenko A.; Silić, Josip; Vasiljeva, Ljudmila. 2009. Podgorica: Ministarstvo prosvjete i nauke. <http://www.gov.me/files/1248442673.pdf> (pristupljeno 15. 8. 2016.).
- PERUŠKO, MARIJA. 2010. *Rječnik medulinskoga govora*. Medulin: Društvo kulturno umjetničkog stvaralaštva Mendula.
- PETROVIĆ, BERNARDINA. 2005. *Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- PICCOLI, AGOSTINA; SAMARTINO, ANTONIO. 2000. *Dizionario dell'idioma croato-molisano di Montemitro. Rječnik moliškohrvatskoga govora Mundimitra*. Montemitro – Zagreb: Fondazione "Agostina Piccoli" – Matica hrvatska.
- RUNKO, RADOSLAV. 2014. *Rječnik govora zaseoka Mrkoči*. Rijeka: Naklada Kvarner.
- Schwedische Sprache*. https://de.wikipedia.org/wiki/Schwedische_Sprache (pristupljeno 20. 8. 2016.).
- SILIĆ, JOSIP; PRANJKOVIĆ, IVO. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika: za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- SKOK, PETAR. 1971. – 1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV. Zagreb: JAZU.
- SKRAČIĆ, VLADIMIR. 2002. Kòrnati i Kurnäti. *Čakavska rič*, XXX/1–2, Split, 63–77.
- SKRAČIĆ, VLADIMIR. 2009. Višeimenost u jadranskoj nesnimiji (na primjeru Kornatskog otočja). *Geoadria*, 14/1, Zadar, 141–163.
- SKRAČIĆ, VLADIMIR. 2011. *Toponomastička početnica. Osnovni pojmovi i metoda terenskih istraživanja*. Zadar: Sveučilište u Zadru – Centar za jadranska onomastička istraživanja.
- SMOLJAN, ANTE. 2013. *Rječnik govora otoka Ista*. Zadar: Matica hrvatska.
- SNOJ, MARKO. 2009a. *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen*. Ljubljana: Modrijan – Založba ZRC.
- SNOJ, MARKO. 2009b. *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Modrijan.
- SOKOLIĆ-KOZARIĆ, JOSIP M.; SOKOLIĆ-KOZARIĆ, GOJKO M. 2003. *Rječnik čakavskog govora Novog Vinodolskog*. Rijeka – Novi Vinodolski: vlastita naklada.
- ŠATOVIĆ, FRANJO; KALINSKI, IVAN. 2012. *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga prigorskoga govora Zagrebečkoga Čerja*. Sveti Ivan Zelina: Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina.
- ŠEKLI, MATEJ. 2008. *Zemljepisna in osebna lastna imena v kraju Livek in njegovi okolici*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- ŠERBEDIJA, PETRA. 2015. *Tvorba umanjenica u govoru Podravske Sesvete*. Diplomski rad. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 1968. Sumartinska onomastika. *Rasprave Instituta za jezik JAZU*, 1, Zagreb, 89–121.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 1981. Sinonimnost i homonimnost imena kao sociolingvistički problem. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 5, Zagreb, 145–149.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 1982. Prolegomena za toponomastički rječnik Hrvatske. *Лексикографија и лексикологија. Зборник реферата*. Ур. Ћупић, Драго. Београд – Нови Сад: Српска академија наука и уметности, 351–357.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2005. *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. ¹2006. *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Supetar: Brevijar.
- ŠTEBIH GOLUB, BARBARA. 2010. *Germanizmi u kajkavskome književnom jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- TAFRA, BRANKA. 1996. Bliskoznačni odnosi u rječniku. *Filologija*, 26, Zagreb, 73–84.
- TAFRA, BRANKA. 2012. Što je hrvatskoj leksikografiji natuknica? *Zbornik radova posvećen Antici Menac o njezinu 90. rođendanu*. Ur. Fink-Arsovski, Željka. Zagreb: FF Press, 111–132.
- TAMARO, SANDRA. 2005. Toponimija Boljunštine u rukopisnim rječniku boljunskih govora. *Annales. Series Historia et Sociologia*, 15, Koper, 135–144.
- TEŽAK, STJEPKO. 1981. Ozaljski govor. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 5, Zagreb, 203–428.
- TIČIĆ, ANTE. 2004. *Rječnik govora mjesta Povljane na otoku Pagu*. Zadar: Matica hrvatska Zadar.
- TOPAG = SKRAČIĆ, VLADIMIR (ur.). 2012. *Toponimija otoka Paga*. Zadar: Centar za jadranska onomastička istraživanja.
- UJEVIĆ, MATE (ur.). 1956. *Anali Leksikografskog zavoda FNRJ. Sv. 3. Toponimika Istre, Cresa i Lošinja*. Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ.
- VEČENAJ, IVAN; LONČARIĆ, MIJO. 1997. *Rječnik Gole*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- VELČIĆ, NIKOLA. 2003. *Besedar Bejske Tramuntane*. Rijeka – Mali Lošinj – Beli Adamić – Katedra Čakavskog sabora Cres-Lošinj – Tramuntana.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2014. *Zažapska onomastika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- VIRČ, INES. 2012. *Toponimija gornjega Međimurja*. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- VRANIĆ, SILVANA; OŠTARIĆ, IVO. 2016. *Rječnik govora Novalje na otoku Pagu*. Novalja – Rijeka: Grad Novalja – Ogranak Matice hrvatske u Novalji – Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- VULIĆ, SANJA. 1996. Akcenatske, glasovne i tvorbene inačice u rječnicima izvornih čakavskih govora. *Filologija*, 26, Zagreb, 109–116.

ZGUSTA, LADISLAV. 1991. *Priručnik leksikografije*. Sarajevo: Svjetlost.

ЖУГИЋ, РАДМИЛА. 2014. *Микротопонија донег слива Јабланице (семантичко-творбени аспект)*. Београд: Институт за српски језик САНУ.

Metodología de la creación de un diccionario de topónimos (de nombres de sitios no poblados), aplicada al corpus obtenido en la región croata de *ludbreška Podravina*

Resumen

Al sintetizar las prácticas aplicadas en el tratamiento lexicográfico de topónimos hasta ahora y las diferencias metodológicas, el autor destaca los principios relevantes a la hora de la creación de un diccionario de topónimos. Se promueve que se separe tanto el corpus de nombres propios del léxico general, como los nombres de sitios poblados de los nombres de sitios no poblados. Formulando la estructura del artículo lexicográfico, el autor describe sus partes obligatorias y facultativas. Para posibilitar la comprensión mínima de un topónimo el artículo debe abarcar: el lema, la marca gramatical, el bloque gramatical (que consiste en el paradigma y en sintagmas con preposiciones a base de las cuales se puede deducir si un objeto se considera una superficie o un almacén) y la definición (que consiste en la descripción del objeto, datos sobre su ubicación (incluyendo las coordenadas y el vínculo al mapa adjunto). Las partes facultativas propiciarían más datos relevantes en la onomástica y podrían reunir: ejemplificaciones (oraciones que contextualizan el topónimo), datos acerca de la estructura, formación, etimología, motivación, así como las formas oficiales u oficializadas de los nombres y las formas históricas. Como el propósito del trabajo es aplicar los principios descritos a la elaboración del corpus obtenido durante la investigación en la región croata llamada *ludbreška Podravina*, en el apéndice se presentan ejemplos de artículos lexicográficos, mapa e índice de nombres oficializados.

Ključne riječi: kajkavsko narječje, ludbreška Podravina, metodologija izrade toponimijskoga rječnika, toponimijski rječnik, anojkonimijski rječnik

Palabras clave: grupo de dialectos *kajkavianos*, región de ludbreška Podravina, metodología de la creación de un diccionario de topónimos, diccionario de topónimos, diccionario de nombres de sitios no poblados

Keywords: Kajkavian dialects, Drava Basin region in the surroundings of the town of Ludbreg, methodology of compiling a toponymic dictionary, toponymic dictionary, anoiconymic dictionary

Prilog 1.

Pregled dijalektnih rječnika koji sadržavaju toponimijsku građu te osvrt na metodologiju njihove obrade

govor / skupina govora	autor(i)	toponimi su izdvojeni od ostaloga dijela rječnika	toponimi se navode u zasebnim rječničkim člancima	toponimi su leksikografski obrađeni ©
Beli (otok Cres)	Velčić (2003)	da/ne [Ⓐ]	da	da
Blato (Korčula)	Milat Panža (2015)	da	da	ne
boljunski govori (Istra)	Francetić (2015)	ne	da	da
Cerje (Zagreb)	Šatović i Kalinski (2012)	ne	da/ne [Ⓒ]	da
Crikvenica	Ivančić Dusper i Bašić (2013)	ne	da	da
Delnice	Pavešić, Magaš i Laloš (2006)	ne	da	da
donjosutlanski kajkavski dijalekt	Hanzir i dr. (2015)	ne	da	da
Dubrovnik	Mladošić i Milošević (2011)	da	da	ne
Đurđevac	Maresić i Miholek (2011)	ne	da	da
Grobnik	Lukežić i Zubčić (2007)	ne	da	da
Istra, Cres, Lošinj	Ujević (1956) (ur.)	da	da	ne
Medulin	Peruško (2010)	da	da/ne [Ⓓ]	da/ne [Ⓓ]
Molve	Maresić (2010)	ne	da	da
Mrkoči (Istra)	Runko (2014)	ne	da	da
Mundimitar (Italija)	Piccoli i Sammartino (2010)	da/ne [Ⓔ]	da	da
Mursko Središće	Blažeka i Rob (2014)	ne	da	da
Novalja (otok Pag)	Vranić i Oštarić (2016)	da	da	ne
Novi Vinodolski	Sokolić-Kozarić i Sokolić-Kozarić (2003)	ne	da/ne [Ⓔ]	da
otok Brač	Šimunović (2006)	ne	da	ne
otok Vrgada	Jurišić (1973)	ne	da	da
otok Žirje	Finka i Šojat (1968)	da	da	da
Pag (otok Pag)	Kustić (2002)	ne	da	da
Pitve, Zavala (otok Hvar)	Barbić (2011)	da/ne [Ⓔ]	da	da
Studenci	Babić (2008)	ne	da/ne [Ⓔ]	da/ne [Ⓔ]

navodi se paradigma u gram. bloku (koji padežni oblici) ①	u rječničkom članku navode se prijedlozi s kojima A i L dolaze	navodi se opis referenata na koje se toponimi odnose	donesen je podatak o etimologiji ili motivaciji	toponimi su povezani s priloženim zemljovidom
da (G)	ne	da	ne	ne
ne ⑩	ne	ne (vrlo rijetko)	ne	ne
da (G)	ne	da	ne ⑫	ne
ne	rijetko ⑬	rijetko ⑬	da	ne
da (G)	ne	da	ne	da
da (G) ⑭	katkad ⑬	da	ne	ne
da (G) ⑬	katkad ⑬	prilično često (u rečeničnim potvrđama)	ne	ne
ne	ne	da	ne	ne
da (G, L, I) ⑮	ne	da	ne	ne
da (G, L) ⑯	da ⑮	da/ne ⑯	ne	ne
da ⑰	katkad	da	katkad	da
da (G, rjeđe L)	katkad ⑬	da	ne	ne ⑱
da (G)	katkad ⑬	uglavnom ne	ne	ne
da (G)	katkad ⑬	uglavnom ne	ne	ne
da (G)	ne	da	ne	ne
da (G)	rijetko ⑬	da ⑲	ne	ne
ne	ne	da	ne	da
da (G)	katkad ⑬	da	ne	ne
ne	ne	ne ⑲	ne ⑲	da
da (G)	ne	da	ne	da (no ne svi) ⑲
da (G)	vrlo rijetko ⑬	da	ne	da
da (G) ⑭	katkad ⑬	da/ne	ne	ne
da (G)	ne	ne	ne	ne
ne (rijetko G)	ne	katkad	ne	ne

Tablica 2. Pregled dijalektnih rječnika koji sadržavaju toponimijsku građu

BILJEŠKE:

Ⓐ U uvodnome dijelu djela doneseno je kazalo koje sadržava transkribirane ojkonime, pripadajuće lokalne etnike i ktetike te prijedlog koji se uz ime rabi (va/na).

Ⓑ Doneseno je kazalo (netranskribirani abecedni popis toponima) na samome kraju rječnika, a toponimi su obrađeni i na odgovarajućemu mjestu u rječniku.

Ⓒ Kao natuknice pojavljuju se beziznimno ojkonimi; tzv. mikrotoponimi najčešće se navode u sklopu rječničkoga članka čija je natuknica apelativ ili ime kojim su motivirani, a mnogo rjeđe kao samostalne natuknice.

Ⓓ Ako su dobili vlastitu natuknicu, toponimi su i leksikografski obrađeni. Međutim, neki toponimi (posebno dijelovi otoka, npr. *Ceja*, *Frankinovica*, *Kažela* itd.) navedeni su kao podnatuknice nekoga rječničkog članka. Podnatuknice uglavnom (zabilježene su i iznimke) nisu leksikografski obrađene niti se uvijek donose opisi.

Ⓔ Iako su uglavnom toponimi obrađivani kao zasebne natuknice, zabilježeni su i primjeri gdje je u jednome članku kao natuknica doneseno više likova iste motivacije, a različite tvorbe (npr. *Glavica*, *Glavičica*, *Glavina*).

Ⓕ Nejasna je i nesustavna autorova metodologija obrade dvorječnih i višerječnih toponima. Dok je dio takvih toponima dobio zasebne rječničke članke (dakle, i natuknice), dio ih je obrađen kao podnatuknice u sklopu članka čija je natuknica apelativ kojim su motivirani. U podnatuknicama pak nisu doneseni svi toponimi iz određene motivacijske skupine. Toponimi doneseni u podnatuknicama nisu leksikografski obrađeni.

Ⓖ Proučava se je li u obradi donesena bar gramatička odrednica kao minimalni dio obrade uz nominativni oblik.

Ⓗ Iako se za apelative navode cjelovite paradigme, padežni oblici doneseni su samo za jedan toponim.

Ⓙ U dijelu rječnika u posebnim je poglavljima donesen i detaljan opis (na više razina) govora, što korisniku omogućuje da pretpostavi i ostatak paradigme (npr. rječnik crikveničkoga, grobničkoga, molvanskoga, pitavskoga i zavalskoga govora, donjosutlanske ikavske skupine govora itd.), dok dio rječnika nema nikakvu popratnu studiju (npr. rječnik govora zaseoka Mrkoči).

Ⓛ Nedostatak je što su za neke toponime doneseni genitivni oblici oba broja premda korisnik nije upućen na moguće postojanje morfoloških inačica niti su one navedene.

Ⓚ Katkad se podatci mogu ekscerpirati iz rečeničnih potvrda.

Ⓛ Obrada je nesustavna; za dio toponima navode se G, L, I, a za dio samo N.

Ⓜ Moguće je zaključiti o padežnim oblicima uz pomoć uvodne studije (za neke se toponime i eksplicitno navode padežni oblici ako su posebni po paradigmi).

Ⓝ Isključivo se nalaze u rečeničnim potvrđama (D, A, L – ovisno o potvrđama na terenu).

Ⓞ Najčešće su u rječniku navedeni ojkonomi, mnogo rjeđe imena drugih tipova objekata (katkad se navodi samo da je riječ o lokalitetu).

Ⓟ Najčešće su popisana imena polja/oranica.

Ⓠ U proučenome rječniku obrada nije donesena, a autor upućuje na svoju knjigu *Toponimija otoka Brača* s napomenom da je ondje donesena obrada. U navedenoj monografiji korisnik može pronaći klasifikacije toponima prema kriteriju tvorbe/strukture te motivacije, koje su za interpretaciju vrlo vrijedne. Knjiga sadržava i abecedno kazalo toponima s uputnicom na odgovarajući zemljovid te *Indeks zemljopisnih imena u obalnoj toponimiji* (u kojemu su za svako selo doneseni toponimi (ne abecednim redom), a posebno je korisna kratica kojom se opisuju imenovani objekt).

Ⓡ Premda ti podatci nisu doneseni u ovome radu, treba uputiti na zaseban rad (v. Tamaro 2005).

Ⓢ Zemljovid je ipak priložen na samome kraju knjige, a objekti se ubiciraju ispisivanjem cjelovitoga toponimskog lika na odgovarajuće mjesto.

Ⓣ Uputnica na zemljovide ne donosi se u samome rječničkom članku, nego u sklopu kazala.

Ⓤ Obrada je izrazito nesustavna; za dio se toponima navodi cjelovita paradigma, za dio samo dio paradigme, a za dio samo N.

Prilog 2

Primjeri članaka toponimijskoga rječnika ludbreške Podravine

Cilj je rada, kako smo već napomenuli, primijeniti predložene teorijske postavke te leksikografski obraditi građu prikupljenu vlastitim istraživanjem. Člancima toponimijskoga rječnika donesenima u ovome prilogu nastojalo se oprimiti veći dio načela spomenutih u središnjemu dijelu rada.

Navedeni popis toponima ne odnosi se samo na jedno naselje niti je cjelovit. Nekoliko je argumenata za takav postupak: popisivanje toponimije samo jednoga naselja (a kamoli više njih) uvelike bi prekoračilo dopušteni opseg znanstvenoga rada; ne bi se mogla oprimiti npr. homonimija (jer je rijetka njezina upotreba među stanovnicima jednoga naselja); ne bi se mogla dokazati potreba za navođenjem više padežnih oblika u gramatičkome bloku ako se ne bi uzele u obzir značajke sustava udaljenijih naselja (posebno s obzirom na percepciju homonimije) itd.

Berčnyca ž. (© *Berčnyce* (z ~, od ~, do ~, preg ~), Ⓐ *Berčnyco* (ity v ~), Ⓛ *o Berčnycy* (bity v ~), Ⓛ *Berčnycom* (z ~, pred ~, za ~))

oranica [administrativno pripada naselju Hrzenica; k. o. Hrzenica]

KOORDINATE: 46°18'25" N 16°33'35" E

V. zemljovid 1, br. 2.

TVORBA: sufiksacija: *berčk-* + *-nyca*

ETIMOLOGIJA: ♦ *běrek* 'močvarno zemljište' < mađ. *berek* 'gaj, lug, šumarak' (v. MHR 2013: 80)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Berečnica

Bědje s. (© *Bědja* (z ~, od ~, do ~, preg ~), Ⓐ *Bědje* (ity v ~), Ⓛ *o Bědjo* (bity v ~), Ⓛ *Bědjem* (z ~, pred ~, za ~))

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°17'45" N 16°38'37" E

V. zemljovid 1, br. 40.

TVORBA: sufiksacija: *bědj-* + *-je*

ETIMOLOGIJA: ♦ *bědej* 'bačva, badanj, kaca; visoka drvena posuda' < psl. **bьdьbь*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (toponimijska metafora)

OFICIJALIZIRANO IME: Bedje

Běja ž. ⟨Ⓢ *Běje* (z ~, *od* ~, *dø* ~, *preg* ~), ⓐ *Bějo* (*ity* v/na ~), Ⓛ *ø Bějy* (*bity* v/na ~), Ⓣ *Bějom* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

rijeka [toponimski se lik rabi u naseljima Hrastovsko, Slanje; k. o. Hrastovsko, Slanje, kojima administrativno pripada]

KOORDINATE: 46°14'17" N 16°37'14" E

TVORBA: onimizacija: *Běja* < **bědja*

ETIMOLOGIJA: ♦ **bědja* (usp. *bědej* 'bačva, badanj, kaca; visoka drvena posuda') < psl. **бѣднѧ* (v. Ivšić 2015: 50–51)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (toponimijska metafora)

isto što i: Běna, Drejica

OFICIJALIZIRANO IME: Beja

SLUŽBENO IME: Bednja

Běna ž. ⟨Ⓢ *Běne* (z ~, *od* ~, *dø* ~, *preg* ~), ⓐ *Běno* (*ity* v/na ~), Ⓛ *ø Běny* (*bity* v/na ~), Ⓣ *Běnom* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

rijeka [toponimski se lik rabi u naselju Ludbreg; k. o. Ludbreg, kojima administrativno pripada]

KOORDINATE: 46°14'56" N 16°33'13" E

TVORBA: onimizacija: *Běna* < **bědná*

ETIMOLOGIJA: ♦ **bědná* (usp. *bědeń* 'bačva, badanj, kaca; visoka drvena posuda') < psl. **бѣднѧ* (v. Ivšić 2015: 50–51)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (toponimijska metafora)

isto što i: Běja, Drejica

OFICIJALIZIRANO IME: Benja

SLUŽBENO IME: Bednja

Blōce ž. mn. ⟨Ⓢ *Blōc* (z ~, *od* ~, *dø* ~, *preg* ~), ⓐ *Blōce* (*ity* v ~), Ⓛ *ø Blōcy* (*bity* na ~), Ⓣ *Blōcamy* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°18'5" N 16°39'35" E

V. zemljovid 1, br. 50.

TVORBA: sufiksacija: *blāt-* + *-ce*

ETIMOLOGIJA: ♦ *blātø* 'blato' < psl. **bolto*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (sastav i osobitosti tla)

OFICIJALIZIRANO IME: Blace

Borŕvje s. ⟨[Ⓒ] *Borŕvja* (z ~, *od* ~, *dŕ* ~, *preg* ~), [Ⓐ] *Borŕvje* (*ity* v ~), [Ⓛ] *ŕ Borŕvjo* (*bity* v ~), [Ⓛ] *Borŕvjem* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°17'56" N 16°35'47" E

V. zemljovid 1, br. 19.

TVORBA: onimizacija: *Borŕvje* < *borŕvje*

ETIMOLOGIJA: ♦ *borŕvje* 'zemljište na kojemu rastu borovi' < *bŕ* 'bor, *Pinus*' < psl. **borъ*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Borovje

Brŕzje s. ⟨[Ⓒ] *Brŕzja* (z ~, *od* ~, *dŕ* ~, *preg* ~), [Ⓐ] *Brŕzje* (*ity* v ~), [Ⓛ] *ŕ Brŕzjo* (*bity* v ~), [Ⓛ] *Brŕzjem* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naseljima Hrženica i Sveti Đurđ; k. o. Hrženica i k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°18'9" N 16°35'54" E

V. zemljovid 1, br. 21.

TVORBA: onimizacija: *Brŕzje* < *brŕzje*

ETIMOLOGIJA: ♦ *brŕzje* 'zemljište na kojemu rastu breze' < *brŕza* 'breza, *Betula alba*' < psl. **berza*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Brezje

Celŕne ž. mn. ⟨[Ⓒ] *Celŕn* (s ~, *ŕ* ~, *dŕ* ~, *prek* ~), [Ⓐ] *Celŕne* (*ity* f ~), [Ⓛ] *ŕ Celŕnaj* (*bity* f ~), [Ⓛ] *Celŕnamy* (s ~, *pre* *Celŕnamy*, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°17'36" N 16°34'30" E

V. zemljovid 1, br. 8.

TVORBA: onimizacija i pluralizacija: *Celŕne* < *celŕna*

ETIMOLOGIJA: ♦ *celŕna* 'neobrađena zemlja; neorana zatravljena površina' < psl. **cělъ*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Celine

Cīrkvenyca¹ ž. ⟨Ⓒ *Cīrkvenyce* (*s* ~, *o* ~, *do* ~, *prek* ~), Ⓐ *Cīrkvenycō* (*ity na* ~), Ⓛ *o Cīrkvenycy* (*bity na* ~), Ⓛ *Cīrkvenycōm* (*s* ~, *pre Cīrkvenycōm*, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°17'19" N 16°33'40" E

V. zemljovid 1, br. 3.

TVORBA: sufiksacija: *cērkven-* + *-yca*

ETIMOLOGIJA: ♦ *cērkveny* 'crkven' < *cērkva* 'crkva' < kajk. **cirьky* (v. Matasović i dr. 2016: 113)

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (duhovni i vjerski život zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Cirkvenica

Cīrkvenyca² ž. ⟨Ⓒ *Cīrkvenyce* (*s* ~, *o* ~, *do* ~, *prek* ~), Ⓐ *Cīrkvenycō* (*ity na* ~), Ⓛ *o Cīrkvenycy* (*bity na* ~), Ⓛ *Cīrkvenycōm* (*s* ~, *pre Cīrkvenycōm*, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'20" N 16°36'16" E

V. zemljovid 1, br. 28.

v. **Cīrkvenyca**¹

Cyglēna ž. ⟨Ⓒ *Cyglēne* (*s* ~, *o* ~, *do* ~, *prek* ~), Ⓐ *Cyglēno* (*ity na* ~), Ⓛ *o Cyglēny* (*bity na* ~), Ⓛ *Cyglēnoṃ* (*s* ~, *pre Cyglēnoṃ*, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°18'6" N 16°39'20" E

V. zemljovid 1, br. 47.

TVORBA: onimizacija: *Cyglēna* < *cyglēna*

ETIMOLOGIJA: ♦ *cyglēny* < *cigel* 'cigla' < srvnjem. *ziegel* (v. Štebih Golub 2010: 205)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (sastav i osobitosti tla)

OFICIJALIZIRANO IME: Ciglēna

Čičalnyca ž. ⟨Ⓢ Čičalnyce (š ~, o ~, do ~, prek ~), Ⓐ Čičalnyco (ity na ~), Ⓛ o Čičalnycy (bity f ~), Ⓛ Čičalnycom (š ~, pre ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naseljima Struga i Sesevete Ludbreške; k. o. Struga i k. o. Sesevete Ludbreške]

KOORDINATE: 46°17'30" N 16°38'35" E

V. zemljovid 1, br. 42.

TVORBA: sufiksacija: Čičal- + -nyca

ETIMOLOGIJA: ♦ *Čičal < mađ. Csicsal

MOTIVACIJA: antroponim

OFICIJALIZIRANO IME: Čičalnica

Debělčova strúga ž. ⟨Ⓢ Debělčove strúge (z ~, o ~, do ~, preg ~), Ⓐ Debělčovo strúgo (ity na ~), Ⓛ o Debělčovy strúgy (bity na ~), Ⓛ Debělčovom strúgom (z ~, pre ~, za ~)⟩

rukavac [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°18'52" N 16°35'11" E

V. zemljovid 1, br. 15.

STRUKTURA: pridjev + imenica

ETIMOLOGIJA: ♦ *Debělcy* 'obiteljski nadimak'; *strúga* 'korito, rukavac' < psl. *struga

MOTIVACIJA: antroponim; prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Debelcova struga

Dôl m. ⟨Ⓢ Dôla (z ~, o ~, do ~, preg ~), Ⓐ Dôla (ity v Dôl), Ⓛ o Dôlo (bity v ~), Ⓛ Dôlom (z ~, pre D:ôlom, za ~)⟩

dio naselja, oranica i pašnjak [administrativno pripadaju naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°16'51" N 16°36'49" E

V. zemljovid 1, br. 35.

TVORBA: onimizacija: Dôl < dôl

ETIMOLOGIJA: ♦ *dôl* 'dolina, nizbrdica' < psl. *dolъ

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Dol

Dožica ž. ⟨Ⓢ *Dožice* (z ~, o ~, do ~, preg ~), Ⓐ *Dožico* (ity na ~), Ⓛ o *Dožicy* (bity na ~), Ⓛ *Dožicom* (z ~, pre ~, za ~)⟩ usp. **Dožice**

oranica [administrativno pripada naseljima Grbaševac i Kuzminec; k. o. Gorica i k. o. Kuzminec]

KOORDINATE: 46°13'26" N 16°44'39" E

TVORBA: sufiksacija: *dôg-* + *-ica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *dôgy* 'dugačak' < psl. **dblǫ*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (oblik i površinska svojstva objekta)

OFICIJALIZIRANO IME: Dožica

Dožice ž. mn. ⟨Ⓢ *Dožic* (z ~, o ~, do ~, preg ~), Ⓐ *Dožice* (ity na ~), Ⓛ o *Dožicaj* (bity na ~), Ⓛ *Dožicamy* (z ~, pre ~, za ~)⟩ usp. **Dožica**

TVORBA: sufiksacija i pluralizacija: *dôg-* + *-ice*

Drejica ž. ⟨Ⓢ *Drejice* (z ~, od ~, do ~, preg ~), Ⓐ *Drejico* (ity v/na ~), Ⓛ o *Drejicy* (bity v/na ~), Ⓛ *Drejicom* (z ~, pred ~, za ~)⟩

rijeka [toponimski se lik rabi u naselju Mali Bukovec; k. o. Mali Bukovec, kojima administrativno pripada]

KOORDINATE: 46°17'25" N 16°44'10" E

TVORBA: transonimizacija: *Drejica* < **Dravica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *Drejica*⁶³ < *Dravica* 'rukavac rijeke Drave' < *Drava* < ie. **drew-* 'trčati, kretati se, teći'; **drowo-s* 'tok rijeke' (v. Snój 2009a: 124)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

isto što i: **Běja**, **Běna**

OFICIJALIZIRANO IME: Drejica

SLUŽBENO IME: Bednja

⁶³ Studija na koju bi se toponimijski rječnik nadovezivao sadržavala bi i objašnjenja/tumačenja fonoloških razvoja likova, kako bi se sâm rječnik maksimalno rasteretio: tako se npr. slijed *-ji* može izvoditi od *-vi-*, kao u apelativu *stájycy* 'kup složen od snoplja žita ili kukuruzovine'; promjena *-aj-* > *-ej-* također se može potvrditi u apelativnome sloju leksika: *fkrěj* 'u stranu', *děj* 'dati, 2. l. jd. imp.' itd.

Fylipovec m. ⟨© *Fylipoveca* (s ~, ot ~, do ~, prek ~), Ⓐ *Fylipoveca* (ity *Fylipovec*),
 ① *o Fylipoveco* (bity *Fylipoveco*), ② *Fylipovecom* (s ~, pret ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°17'53" N 16°35'20" E

V. zemljovid 1, br. 17.

TVORBA: sufiksacija: *Filyp-* + *-ovec* ili *Fylipov-* + *-ec*

ETIMOLOGIJA: ♦ *Filyp* < lat. *Philippus*

MOTIVACIJA: antroponim

OFICIJALIZIRANO IME: Filipovec

Gôj m. ⟨© *Gôja* (z ~, od ~, do ~, pre ~), Ⓐ *Gôja* (ity v *Gôj*), ① *o Gôjo* (bity v ~), ②
Gôjem (z ~, pred ~, za ~)⟩

oranice, livade i šumarak [administrativno pripadaju naselju Lunjkovec; k. o. Lunjkovec]

KOORDINATE: 46°14'16" N 16°42'58" E

TVORBA: onimizacija: *Gôj* < *gôj*

ETIMOLOGIJA: ♦ *gôj* 'šumarak, gaj' < psl. **gajb*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Gaj

Gôj m. ⟨© *Gôja* (z ~, od ~, do ~, pre ~), Ⓐ *Gôja* (ity v *Gôj*), ① *o Gôjo* (bity v ~), ②
Gôjom (z ~, pred ~, za ~)⟩

šumarak, livada i dio naselja [administrativno pripadaju naseljima Priles i Sveti Đurđ; k. o. Selnik i k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°16'39" N 16°36'10" E

V. zemljovid 1, br. 24.

TVORBA: onimizacija: *Gôj* < *gôj*

ETIMOLOGIJA: ♦ *gôj* 'šumarak, gaj' < psl. **gajb*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Gaj

Gmôjnjo s. ⟨© *Gmôjna* (z ~, od ~, do ~, pre ~), Ⓐ *Gmôjnjo* (ity na ~), ① *o Gmôjnjo*
 (bity na ~), ② *Gmôjnem* (z ~, pred ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Novo Selo Podravsko; k. o. Novo Selo Podravsko]

KOORDINATE: 46°15'56" N 16°43'4" E

TVORBA: onimizacija: *Gmôjnŏ* < *gmôjnŏ*

ETIMOLOGIJA: ♦ *gmôjnŏ* 'pašnjak, općinska livada' < bav.-austr. [*Ge*]meine, *Ge-main*; štaj. *Gemeine* (v. Štebih Golub 2010: 254) / srvnjem. *gemeine* (v. Snj 2009a: 141)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Gmojno

Gmôjnŏ s. ⟨© *Gmôjna* (z ~, od ~, do ~, pre ~), Ⓐ *Gmôjnŏ* (ity na ~), Ⓛ *ŏ Gmôjny* (bity na ~), ⓘ *Gmôjnŏm* (z ~, pred ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Komarnica Ludbreška]

KOORDINATE: 46°17'21" N 16°35'53" E

V. zemljovid 1, br. 18.

TVORBA: onimizacija: *Gmôjnŏ* < *gmôjnŏ*

ETIMOLOGIJA: ♦ *gmôjnŏ* 'pašnjak, općinska livada' < bav.-austr. [*Ge*]meine, *Ge-main*; štaj. *Gemeine* (v. Štebih Golub 2010: 254) / srvnjem. *gemeine* (v. Snj 2009a: 141)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Gmojno

Gòrčyca¹ ž. ⟨© *Gòrčyce* (z ~, od ~, do ~, pre ~), Ⓐ *Gòrčycŏ* (ity na ~), Ⓛ *ŏ Gòrčyca* (bity na ~), ⓘ *Gòrčycŏm* (z ~, pred ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrzenica; k. o. Hrzenica]

KOORDINATE: 46°17'3" N 16°33'47" E

V. zemljovid 1, br. 5.

TVORBA: sufiksacija: *gòr(y)c-* + *-yca*

ETIMOLOGIJA: ♦ < psl. **gorica* 'šuma, šumovit kraj' (v. Snj 2009b: 182)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Gorčica

Gòrčyca² ž. ⟨© *Gòrčyce* (z ~, *òd* ~, *dò* ~, *pre* ~), Ⓐ *Gòrčycò* (*ity na* ~), ① *ò Gòrčycy* (*bity na* ~), ① *Gòrčycòm* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°18' N 16°39'47" E

V. zemljovid 1, br. 53.

v. **Gòrčyca**¹

Gràba ž. ⟨© *Gràbe* (z ~, *òd* ~, *dò* ~, *pre* ~), Ⓐ *Gràbò* (*ity na* ~), ① *ò Gràby* (*bity na* ~), ① *Gràbòm* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°17'57" N 16°39'43" E

V. zemljovid 1, br. 54.

TVORBA: onimizacija: *Gràba* < *gràba*

ETIMOLOGIJA: ♦ *gràba* 'jama, jarak, izrovano mjesto' < srvnjem. *grabe* (v. Štebih Golub 2010: 254; Snoj 2009b: 185, 188)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Graba

Gràdylyšče s. ⟨© *Gràdylyšča* (z ~, *òd* ~, *dò* ~, *pre* ~), Ⓐ *Gràdylyšče* (*ity na* ~), ① *ò Gràdylyščò* (*bity na* ~), ① *Gràdylyščem* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

dio naselja [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°17'45" N 16°34'56" E

V. zemljovid 1, br. 12.

TVORBA: onimizacija: *Gràdylyšče* < *gràdylyšče*

ETIMOLOGIJA: ♦ *gràdylyšče* 'mjesto predviđeno za izgradnju čega' < psl. **gorditi*

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (naziv izgrađenoga objekta)

OFICIJALIZIRANO IME: Gradilišče

Grõbanyca ž. ⟨© *Grõbanyce* (z ~, *òd* ~, *dò* ~, *pre* ~), Ⓐ *Grõbanycò* (*ity na* ~), ① *ò Grõbanycy* (*bity na* ~), ① *Grõbanycòm* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°16'57" N 16°36'43" E

V. zemljovid 1, br. 36.

TVORBA: sufiksacija: *gráb-* + *-anyca*

ETIMOLOGIJA: ♦ *grába* ‘jama, jarak, izrovano mjesto’ < srvnjem. *grabe* (v. Štebih Golub 2010: 254; Snoj 2009b: 185, 188)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Grabanica

Gřmjje s. ⟨© *Gřmjja* (z ~, *od* ~, *do* ~, *pre* ~), Ⓐ *Gřmjje* (*ity* v ~), Ⓣ *o* *Gřmjjo* (*bity* v ~), Ⓟ *Gřmjem* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'4" N 16°36'50" E

V. zemljovid 1, br. 34.

TVORBA: onimizacija: *Gřmjje* < *gřmjje*

ETIMOLOGIJA: ♦ *gřmjje* ‘žbunje, skup više biljki bez debla’ < psl. **grъmъ*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Grmjje

Xyběžžje s. ⟨© *Xyběžžja* (z *Yběžžja*, *od Yběžžja*, *do* ~, *prek Yběžžja*), Ⓐ *Xyběžžje* (*ity* f *Yběžžje*), Ⓣ *o* *Xyběžžjo* (*bity* f *Yběžžjo*), Ⓟ *Xyběžžjem* (z *Yběžžjem*, *pred Yběžžjem*, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°18'8" N 16°35' E

V. zemljovid 1, br. 16.

TVORBA: onimizacija: *Xyběžžje* < *xyběžžje*

ETIMOLOGIJA: ♦ *xyběžžje* ‘zemljište na kojemu raste *xěbet*’ < *xěbet* ‘abad, *Sambucus ebulus*; bazga, *Sambucus nigra*’ < psl. **хъбътъ*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Hibežđe

Jōlše s. ⟨© *Jōlša* (z ~, *od* ~, *do* ~, *prek* ~), Ⓐ *Jōlše* (*ity* v ~), Ⓣ *o* *Jōlšo* (*bity* v ~), Ⓟ *Jōlšem* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°18'7" N 16°34'50" E

V. zemljovid 1, br. 10.

TVORBA: onimizacija: *Jôlše < jôlšje*

ETIMOLOGIJA: ♦ *jôlše* ‘zemljište na kojemu raste joha’ < *jôlsa, jôlša* ‘joha, *Alnus glutinosa*’ < psl. **jelbša* (v. Snój 2009b: 239)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Jalše

Jôsyšče s. ⟨© *Jôsyšča* (z ~, od ~, do ~, prek ~), Ⓐ *Jôsyšče* (ity v ~), ① *o Jôsyščo* (bity v ~), ① *Jôsyščem* (z ~, pred ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°17'42" N 16°40'1" E

V. zemljovid 1, br. 56.

TVORBA: sufiksacija: *jôs-* + *-yšče*

ETIMOLOGIJA: ♦ *jôsa* ‘osa, *Paravespula vulgaris*’ < psl. **osa*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv životinje)

OFICIJALIZIRANO IME: Josišče

Křčevyna¹ ž. ⟨© *Křčevyne* (s ~, ot ~, do ~, pre *K:řčevyne*), Ⓐ *Křčevyno* (ity na ~), ① *o Křčevyny* (bity na ~), ① *Křčevynom* (s ~, pret ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naseljima Hrženica i Komarnica Ludbreška; k. o. Hrženica i k. o. Komarnica Ludbreška]

KOORDINATE: 46°17'32" N 16°34'44" E

V. zemljovid 1, br. 9.

TVORBA: onimizacija: *Křčevyna < křčevyna*

ETIMOLOGIJA: ♦ *křčevyna* ‘krčevina, zemljište dobiveno krčenjem’ < psl. **krčь*

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (gospodarska djelatnost)

OFICIJALIZIRANO IME: Krčevina

Křčevyna² ž. ⟨© *Křčevyne* (s ~, ot ~, do ~, pre *K:řčevyne*), Ⓐ *Křčevyno* (ity na ~), ① *o Křčevyny* (bity na ~), ① *Křčevynom* (s ~, pret ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°18'6" N 16°39'2" E

V. zemljovid 1, br. 45.

v. **Křčevyna¹**

Križno drêvo¹ s. ⟨© *Križnoga drêva* (ot ~, do ~, pre *K:rižnoga drêva*), ④ *Križno drêvo* (ity *K:rižnom drêvy* / *K:rižnem drêvy*), ① o *Križnom drêvy* / *Križnem drêvy* (bity pre ~), ① *Križnem drêvom* (s ~, pret ~, za ~)⟩

lokalitet s raspelom [administrativno pripada naselju Karlovec Ludbreški; k. o. Karlovec Ludbreški]

KOORDINATE: 46°17'14" N 16°37'13" E

V. zemljovid 1, br. 38.

STRUKTURA: *pridjev + imenica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *krīš* 'križ' < stfurl. **krō(d)že* < vlat. **crōcem* (v. Snój 2009b: 325); *drêvo* 'drvo' < psl. **dervo*

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (duhovni i vjerski život zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Križno drvevo

Križno drêvo² s. ⟨© *Križnoga drêva* (ot ~, do ~, pre *K:rižnoga drêva*), ④ *Križno drêvo* (ity *K:rižnom drêvy* / *K:rižnem drêvy*), ① o *Križnom drêvy* / *Križnem drêvy* (bity pre ~), ① *Križnem drêvom* (s ~, pret ~, za ~)⟩

lokalitet s raspelom [administrativno pripada naselju Obrankovec; k. o. Selnik]

KOORDINATE: 46°16'26" N 16°36'24" E

V. zemljovid 1, br. 29.

v. **Križno drêvo¹**

Križno drêvo s. ⟨© *Križnoga drêva* (ot ~, do ~, pre *K:rižnoga drêva*), ④ *Križno drêvo* (ity *K:rižnom drêvy* / *K:rižnem drêvy*), ① o *Križnom drêvy* / *Križnem drêvy* (bity pre ~), ① *Križnem drêvem* (s ~, pret ~, za ~)⟩

lokalitet s raspelom [administrativno pripada naselju Kuzminec; k. o. Kuzminec]

KOORDINATE: 46°13'59" N 16°45'5" E

STRUKTURA: *pridjev + imenica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *krīš* 'križ' < stfurl. **krō(d)že* < vlat. **crōcem* (v. Snój 2009b: 325); *drêvo* 'drvo' < psl. **dervo*

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (duhovni i vjerski život zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Križno drvevo

Krtíje s. ⟨© *Krtíja* (s ~, ot ~, do ~, pre *K:rtíja*), ④ *Krtíje* (ity f ~), ① *o Krtíjo* (bity f ~), ① *Krtíjem* (s ~, pret ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°17'49" N 16°39'52" E

V. zemljovid 1, br. 55.

TVORBA: sufiksacija: *krt-* + *-íje*

ETIMOLOGIJA: ♦ *křt* 'krtica; *Talpa europaea*' < psl. **krъtъ* (v. Snój 2009b: 330)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv životinje)

OFICIJALIZIRANO IME: Krtije

Kùxaryčka ž. ⟨© *Kùxaryčke* (s ~, ot ~, do ~, pre *K:ùxaryčke*), ④ *Kùxaryčko* (ity f ~), ① *o Kùxaryčky* (bity f ~), ① *Kùxaryčkom* (s ~, pret ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°18'20" N 16°35'10" E

V. zemljovid 1, br. 13.

TVORBA: sufiksacija: *Kùxaryčka* < *Kùxaryč-* + *-ka*

ETIMOLOGIJA: ♦ *Kùxaryč*

MOTIVACIJA: antroponim

OFICIJALIZIRANO IME: Kuharička

Lájzyna ž. ⟨© *Lájzyne* (z ~, od ~, do ~, prek ~), ④ *Lájzyno* (ity na ~), ① *o Lájzyny* (bity na ~), ① *Lájzynom* (z ~, pred ~, za ~)⟩ usp. **Lájzyne**

TVORBA: onimizacija: *Lájzyna* < *lájzyna*

Lájzyne ž. mn. ⟨© *Lájzyny* (z ~, od ~, do ~, prek ~), ④ *Lájzyne* (ity na ~), ① *o Lájzynaj/Lájzynamy* (bity na ~), ① *Lájzynamy* (z ~, pred ~, za ~)⟩ usp. **Lájzyna**

oranica i livada [administrativno pripadaju naseljima Karlovec Ludbreški i Sveti Đurđ; k. o. Karlovec Ludbreški i k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°16'41" N 16°37'36" E

V. zemljovid 1, br. 39.

TVORBA: onimizacija i pluralizacija: *Lájzyne* < *lájzyna*

ETIMOLOGIJA: ♦ *lájzyna* 'obradivo tlo nastalo krčenjem šume, krčevina' < psl. **lazъ* (v. Skok II, 278)

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (gospodarska djelatnost)

OFICIJALIZIRANO IME: Lajzine

Lěšče s. ⟨Ⓢ Lěšča (z ~, od ~, do ~, prek ~), ⓐ Lěšče (ity v ~), Ⓛ o Lěščo (bity v ~),
Ⓛ Lěščem (z ~, pred ~, za ~)⟩

oranice, neobrađene površine i zemljište [administrativno pripadaju naseljima Hrženica i Madaraševac; k. o. Hrženica i k. o. Hrastovljan]

KOORDINATE: 46°17'32" N 16°33'16" E

V. zemljovid 1, br. 1.

TVORBA: onimizacija: *Lěšče* < *lěšče*

ETIMOLOGIJA: ♦ *lěšče* 'zemljište na kojemu raste lijeska' < *lěska* 'lijeska, *Corylus avellana*' < psl. **lěska*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Lešče

Ločica ž. ⟨Ⓢ Ločice (z ~, od ~, do ~, prek ~), ⓐ Ločico (ity v ~), Ⓛ o Ločicy (bity v ~),
Ⓛ Ločicom (z ~, pred ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'21" N 16°36'38" E

V. zemljovid 1, br. 31.

TVORBA: sufiksacija: *lok-* + *-ica*

ETIMOLOGIJA: ♦ < psl. **loka* 'livada plavljena vodom; močvarni travnjak; riječni zavoj'

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Ločica

Lopôtka ž. ⟨Ⓢ Lopôtke (z ~, od ~, do ~, prek ~), ⓐ Lopôtko (ity v ~), Ⓛ o Lopôtky (bity v ~),
Ⓛ Lopôtkom (z ~, pred ~, za ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°17'45" N 16°38'41" E

V. zemljovid 1, br. 44.

TVORBA: onimizacija: *Lopôtka* < *lopôtka*

ETIMOLOGIJA: ♦ *lopôtka* 'lopatica' < *lopàta* 'lopata' < psl. **lopata*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (toponimijska metafora)

OFICIJALIZIRANO IME: Lopatka

Madòles m. ⟨Ⓢ *Madòlesa* (z ~, *od* ~, *dò* ~, *prek* ~), ⓐ *Madòlesa* (*ĩty* na *Madòles*),
Ⓛ *ò Madòlesò* (*bity* na ~), Ⓣ *Madòlesòm* (z ~, *pred* ~, *za* ~) usp. **Mòdòles**

oranica [administrativno pripada naseljima Sveti Đurđ i Luka Ludbreška; k. o. Sveti Đurđ i k. o. Komarnica Ludbreška]

KOORDINATE: 46°17'6" N 16°35'38" E

V. zemljovid 1, br. 20.

TVORBA: onimizacija: *Madòles* < *madòles*

ETIMOLOGIJA: ♦ *madòles* 'mlada šuma' < *mlòdy* 'mlad' < psl. **moldъ*; < psl. **lěsъ* 'šuma'

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Madoles

Melije s. ⟨Ⓢ *Melija* (z ~, *od* ~, *dò* ~, *prek* ~), ⓐ *Melije* (*ĩty* x/v ~), Ⓛ *ò Melijò* (*bity* x/v ~), Ⓣ *Melijem* (z ~, *pred* ~, *za* ~)

oranica [administrativno pripada naselju Sesvete Ludbreške; k. o. Sesvete Ludbreške]

KOORDINATE: 46°17'35" N 16°40'39" E

V. zemljovid 1, br. 57.

TVORBA: sufiksacija: *mel-* + *-ije*

ETIMOLOGIJA: ♦ < psl. **mělbъ* 'sitan pijesak'

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (sastav i osobitosti tla)

OFICIJALIZIRANO IME: Melije

Mòdòles m. ⟨Ⓢ *Mòdòlesa* (z ~, *od* ~, *dò* ~, *prek* ~), ⓐ *Mòdòlesa* (*ĩty* na *Mòdòles*),
Ⓛ *ò Mòdòlesò* (*bity* na ~), Ⓣ *Mòdòlesòm* (z ~, *pred* ~, *za* ~) usp. **Madòles**

Nòvy Vřty m. mn. ⟨Ⓢ *Nòvy Vřty* (z ~, *od* ~, *dò* ~, *prek* ~), ⓐ *Nòve Vřte* (*ĩty* na ~),
Ⓛ *ò Nòvaj Vřtaj* (*bity* na ~), Ⓣ *Nòvym Vřtamy* (z ~, *pred* ~, *za* ~)

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°17'55" N 16°39' E

V. zemljovid 1, br. 46.

STRUKTURA: *pridjev* + *imenica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *nòvy* 'nov' < psl. **novъ*; *vřt* 'vrt' < stsl. *vrъtъ* < lat. *hortus*

MOTIVACIJA: položaj/odnos prema drugome toponimu (usp. **Vřty**); ljudska dje-

latnost (gospodarska djelatnost)

OFICIJALIZIRANO IME: Novi Vrti

Petrîņovca ž. ⟨Ⓢ *Petrîņovce* (*s* ~, *ot* ~, *dø* ~, *prek* ~), ⓐ *Petrîņovcø* (*ity na* ~),
Ⓛ *ø Petrîņovcy* (*bity na* ~), Ⓛ *Petrîņovcøm* (*s* ~, *pret* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'35" N 16°36'38" E

V. zemljovid 1, br. 30.

TVORBA: sufiksacija: *Petrîņov-* + *-yca*

ETIMOLOGIJA: ♦ **Petrîņovy* 'obiteljski nadimak'

MOTIVACIJA: antroponim

OFICIJALIZIRANO IME: Petrinovica

Pørêdje s. ⟨Ⓢ *Pørêdja* (*s* ~, *ot* ~, *dø* ~, *prek* ~), ⓐ *Pørêdje* (*ity na* ~), Ⓛ *ø Pørêdjo*
(*bity na* ~), Ⓛ *Pørêdjem* (*s* ~, *pret* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'55" N 16°36'15" E

V. zemljovid 1, br. 27.

TVORBA: prefiksarno-sufiksalna tvorba: *pø-* + *rêd-* + *-je*

ETIMOLOGIJA: ♦ *rêt* 'red' < psl. **rědvъ*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (smještaj)

OFICIJALIZIRANO IME: Poredje

Pøtxrastjê s. ⟨Ⓢ *Pøtxrastjø* (*s* ~, *ot* ~, *dø* ~, *prek* ~), ⓐ *Pøtxrastjê* (*ity f* ~), Ⓛ *ø Pøtxrastjø*
(*bity f* ~), Ⓛ *Pøtxrastjêm* (*s* ~, *pret* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naseljima Struga i Dubovica; k. o. Struga i k. o. Kapela Podravska]

KOORDINATE: 46°18'17" N 16°40'15" E

V. zemljovid 1, br. 58.

TVORBA: prefiksacija: *pød-* + *xrøstje*

ETIMOLOGIJA: ♦ *xrøstje* 'zemljište na kojemu rastu hrastovi' < *xrøst* 'hrast, *Quercus*' < psl. **xvorstvъ*

MOTIVACIJA: položaj/odnos prema drugome toponimu (usp. **Hrastje** (kod

Oporovca u Međimurju))

OFICIJALIZIRANO IME: Postrastje

Pre Krížnem drêvy / Pre Krížnom drêvy

oranica [administrativno pripada naselju Karlovec Ludbreški; k. o. Karlovec Ludbreški]

KOORDINATE: 46°17'14" N 16°37'8" E

V. zemljovid 1, br. 37.

STRUKTURA: *prijedlog + pridjev + imenica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *pre* < psł. **pri*; *krížny* < *kríš* 'križ' < stfurl. **krō(d)že* < vlat. **crōcem*; *drêvy* 'drvo' < psł. **dervo*

MOTIVACIJA: položaj/odnos prema drugome toponimu (usp. **Krížno drêvo**)

OFICIJALIZIRANO IME: Pre Križnem drevi

Segedîn m. <© *Segedîna* (*S:egedîna*, *ot* ~, *do* ~, *prek* ~), ④ *Segedîna* (*ity S:egedîn*), ① *o Segedîno* (*bity S:egedîno*), ① *Segedînom* (*S:egedînom*, *pret* ~, *za* ~)

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°18'7" N 16°38'25" E

V. zemljovid 1, br. 41.

TVORBA: sufiksacija: *seged-* + *-în*

ETIMOLOGIJA: ♦ **seged* < mađ. *szeged* 'manji kut; manji poluotok koji tvori riječni zavoj' (v. MHR)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (odraz toponimijskoga naziva)

OFICIJALIZIRANO IME: Segedin

Sêlska ž. <© *Sêlske* (*S:êlske*, *ot* ~, *do* ~, *prek* ~), ④ *Sêlsko* (*ity S:êlsko* / *ity na* ~), ① *o Sêlsky* (*bity S:êlsky*), ① *Sêlskom* (*S:êlskom*, *pret* ~, *za* ~)

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°18'7" N 16°39'24" E

V. zemljovid 1, br. 52.

TVORBA: univerbizacija: *Sêlska* < **Sêlska zêmļa*

ETIMOLOGIJA: ♦ *sêlsky* 'koji pripada selu, koji se odnosi na selo' < *sêļo* 'selo' < psł. **selo*

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (obitavališta te javni putovi i prostori)

OFICIJALIZIRANO IME: Selska

Stôra Křčevyna ž. <© *Stôre Křčevyne* (*S:tôre Křčevyne*, *ot* ~, *dô* ~, *prek* ~), & *Stôro Křčevyno* (*ity na* ~), & *Stôry Křčevyny* (*bity na* ~), & *Stôrom Křčevynom* (*S:tôrom Křčevynom*, *pret* ~, *za* ~)>

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°18'1" N 16°39'25" E

V. zemljovid 1, br. 49.

STRUKTURA: *pridjev + imenica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *stôry* 'star' < psl. **starъ*; *křčevyna* 'krčevina, zemljište dobiveno krčenjem' < psl. **kъrčъ* (v. Snoj 2009b: 320)

MOTIVACIJA: položaj/odnos prema drugim toponimima (usp. **Křčevyna**); ljudska djelatnost (gospodarska djelatnost)

OFICIJALIZIRANO IME: Stara Krčevina

Stôre spláve ž. mn. <© *Stôry splávy* (*S:tôry splávy*, *ot* ~, *dô* ~, *prek* ~), & *Stôre spláve* (*ity na* ~), & *Stôraj splávaj* (*bity na* ~), & *Stôramy splávamy* (*S:tôramy splávamy*, *pret* ~, *za* ~)> usp. **Stôre splavnice**

ruševina ustave i nekadašnje kupalište [administrativno pripadaju naselju Ludbreg; k. o. Ludbreg]

KOORDINATE: 46°14'36" N 16°36'26" E

STRUKTURA: *pridjev + imenica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *stôry* 'star' < psl. **starъ*; *splavnica* 'ustava, brana' < psl. **s-* + **plaviti*

MOTIVACIJA: položaj/odnos prema drugim toponimima (usp. **Nôve splavnice**); ljudska djelatnost (naziv izgrađenoga objekta)

OFICIJALIZIRANO IME: Stare splave

Stôre splavnice ž. mn. <© *Stôry splavníc* / *Stôry splavnicy* (*S:tôry splavníc* / *S:tôry splavnicy*, *ot* ~, *dô* ~, *prek* ~), & *Stôre splavnice* (*ity na* ~), & *Stôraj splavnícaj* (*bity na* ~), & *Stôramy splavnícamy* (*S:tôramy splavnícamy*, *pret* ~, *za* ~)> usp. **Stôre spláve**

Stipajnika ž. ⟨© *Stipajnike* (*S:tìpajnike*, *ot* ~, *do* ~, *prek* ~), Ⓐ *Stipajniko* (*ity na Stipajniko*), Ⓛ *o Stipajniky* (*bity S:tìpajniky*), Ⓟ *Stipajnikom* (*S:tìpajnikom*, *pret* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°18'26" N 16°35'1" E

V. zemljovid 1, br. 14.

TVORBA: sufiksacija: *Stipan-* + *-ka*

ETIMOLOGIJA: ♦ **Stipan* 'osobno ime'

MOTIVACIJA: antroponim

OFICIJALIZIRANO IME: Stipajnika

Svôra ž. ⟨© *Svôre* (*S:vôre*, *ot* ~, *do* ~, *prek* ~), Ⓐ *Svôro* (*ity S:vôro* / *ity na* ~), Ⓛ *o Svôry* (*bity S:vôry*), Ⓟ *Svôrom* (*S:vôrom*, *pret* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°18'18" N 16°39'44" E

V. zemljovid 1, br. 51.

TVORBA: onimizacija: *Svôra* < *svôra*

ETIMOLOGIJA: ♦ *svôra* 'osovina' < psl. **svôra* (v. Snój 2009b: 683)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (toponimijska metafora)

OFICIJALIZIRANO IME: Svora

Treščica ž. ⟨© *Treščice* (*s* ~, *o* ~, *do* ~, *prek* ~), Ⓐ *Treščico* (*ity f* ~), Ⓛ *o Treščicy* (*bity f* ~), Ⓟ *Treščicom* (*s* ~, *pret* ~, *za* ~)⟩ usp. **Tršćica**

Tršćica ž. ⟨© *Tršćice* (*s* ~, *o* ~, *do* ~, *prek* ~), Ⓐ *Tršćico* (*ity f* ~), Ⓛ *o Tršćicy* (*bity f* ~), Ⓟ *Tršćicom* (*s* ~, *pret* ~, *za* ~)⟩ usp. **Treščica**

oranica [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°18'23" N 16°34'15" E

V. zemljovid 1, br. 6.

TVORBA: sufiksacija: *tršk-* + *-ica*

ETIMOLOGIJA: ♦ **trska* 'trska, *Phragmites communis*' < psl. **trěska*, **trьska*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Trščica

Võroščyna ž. (© *Võroščyne* (z ~, od ~, do ~, prek ~), ④ *Võroščynõ* (ity na ~), ① *õ Võroščyny* (bity na ~), ① *Võroščynõm* (z ~, pred ~, za ~))

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'59" N 16°36'26" E

V. zemljovid 1, br. 26.

TVORBA: sufiksacija: *võrošk-* + *-yna*

ETIMOLOGIJA: ♦ *võroški* 'gradski' < *võroš* 'grad' < mađ. *váras* (v. MHR)

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (obitavališta te javni putovi i prostori)

OFICIJALIZIRANO IME: Varoščina

Věłky pōt m. (© *Věłkoga pōta* (z ~, od ~, do ~, prek ~), ④ *Věłkoga pōta* (ity na *Věłky pōt*), ① *õ Věłkõm pōtõ* / *õ Věłkem pōtõ* (bity na ~), ① *Věłkym pōtõm* (z ~, pred ~, za ~))

poljski put [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'57" N 16°36'10" E

V. zemljovid 1, br. 25.

STRUKTURA: *pridjev + imenica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *věłky* 'velik' < psl. **velikъ*; *pōt* 'put' < psl. **pōtъ*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisna obilježja imenovanoga objekta (oblik i po vršinska svojstva); ljudska djelatnost (obitavališta te javni putovi i prostori); položaj/odnos prema drugim toponimima (usp. **Mály pōt**).

OFICIJALIZIRANO IME: Veljki pot

Viškořčyna ž. (© *Viškořčyne* (z ~, od ~, do ~, prek ~), ④ *Viškořčynõ* (ity *V:iškořčynõ*), ① *õ Viškořčyny* (bity *V:iškořčyny*), ① *Viškořčynõm* (z ~, pred ~, za ~))

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°17'37" N 16°39'28" E

V. zemljovid 1, br. 48.

TVORBA: sufiksacija: *Viškořc-* + *-yna*

ETIMOLOGIJA: ♦ *Viškořcy*

MOTIVACIJA: drugi toponim (usp. **Viškořcy**)

OFICIJALIZIRANO IME: Viškořčina

Voľinec m. ⟨© *Voľinca* (z ~, *ođ* ~, *do* ~, *prek* ~), ① *Voľinca* (ĩty *V:oľinec*), ② *o Voľincø* (bĩty *V:oľincø*), ③ *Voľincøm* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

livada [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'4" N 16°36'6" E

V. zemljovid 1, br. 23.

TVORBA: onimizacija: *Voľinec* < **voľinec*

ETIMOLOGIJA: ♦ **voľinec* 'pčelinjak, voľòk' < psl. **ulb* (v. HER)

MOTIVACIJA: ljudska djelatnost (uzgoj životinja)

OFICIJALIZIRANO IME: Vulinec

Vrabĩćak m. ⟨© *Vrabĩćaka* (z ~, *ođ* ~, *do* ~, *prek* ~), ① *Vrabĩćaka* (ĩty *V:rabićak*), ② *o Vrabĩćakø* (bĩty *V:rabićakø*), ③ *Vrabĩćakøm* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩ usp. **Vřbĩćak**, **Vřbĩćek**

Vřbĩćak m. ⟨© *Vřbĩćaka* (z ~, *ođ* ~, *do* ~, *prek* ~), ① *Vřbĩćaka* (ĩty *V:řbĩćak*), ② *o Vřbĩćakø* (bĩty *V:řbĩćakø*), ③ *Vřbĩćakøm* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩ usp. **Vrabĩćak**, **Vřbĩćek**

oranica i livada [administrativno pripada naselju Hrženica; k. o. Hrženica]

KOORDINATE: 46°17'45" N 16°34'23" E

V. zemljovid 1, br. 7.

TVORBA: sufiksacija: *Vřbĩćek* < *vrabic-* + *-ek*

ETIMOLOGIJA: ♦ *vròbec/vrabica* 'vrabac, *Passer domesticus*' < psl. **vorbb*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv životinje)

OFICIJALIZIRANO IME: Vrbićak

Vřbĩćek m. ⟨© *Vřbĩćeka* (z ~, *ođ* ~, *do* ~, *prek* ~), ① *Vřbĩćeka* (ĩty *V:řbĩćek*), ② *o Vřbĩćekø* (bĩty *V:řbĩćekø*), ③ *Vřbĩćekøm* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩ usp. **Vřbĩćak**, **Vrabĩćak**

Vřbje s. ⟨© *Vřbja* (z ~, *ođ* ~, *do* ~, *prek* ~), ① *Vřbje* (ĩty *V:řbje*), ② *o Vřbjø* (bĩty *V:řbjø*), ③ *Vřbjem* (z ~, *pred* ~, *za* ~)⟩

oranica [administrativno pripada naselju Struga; k. o. Struga]

KOORDINATE: 46°17'50" N 16°38'27" E

V. zemljovid 1, br. 43.

TVORBA: onimizacija: *Vřbje* < *vřbje*

ETIMOLOGIJA: ♦ *vřbje* ‘zemljište na kojemu raste vrbe’ < *vřba* ‘vrba, *Salix*’ < psl. **vřba*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Vrbje

Zřvřtnyca ž. <© *Zřvřtnyce* (*Z:řvřtnyce*, *řd* ~, *dř* ~, *preg* ~), © *Zřvřtnycř* (*řty na* ~), ① *ř Zřvřtnycy* (*břty na* ~), ① *Zřvřtnycřm* (*Z:řvřtnycřm*, *pred* ~, *za* ~)

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°16'56" N 16°36'29" E

V. zemljovid 1, br. 33.

TVORBA: prefiksarno-sufiksarna tvorba: *za-* + *vřt-* + *-nyca*

ETIMOLOGIJA: ♦ *vřt* ‘vrt’ < stsl. *vřtь* < lat. *hortus*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (smještaj)

OFICIJALIZIRANO IME: Zavrtnica

Zřbyřće¹ s. <© *Zřbyřća* (*Z:řbyřća*, *řd* ~, *dř* ~, *preg* ~), © *Zřbyřće* (*řty Zřbyřće*), ① *ř Zřbyřćř* (*břty* ~), ① *Zřbyřćem* (*Z:řbyřćem*, *pred* ~, *za* ~)

oranica [administrativno pripada naselju Hrzenica; k. o. Hrzenica]

KOORDINATE: 46°17'49" N 16°33'46" E

V. zemljovid 1, br. 4.

TVORBA: onimizacija: *Zřbyřće* < *zřbyřće*

ETIMOLOGIJA: ♦ *zřbyřće* ‘zemljište na kojemu se uzgaja zob’ < *zřp* ‘zob, *Avena sativa*’ < psl. **zřbь*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljne zajednice)

OFICIJALIZIRANO IME: Zobiřće

Zřbyřće² s. <© *Zřbyřća* (*Z:řbyřća*, *řd* ~, *dř* ~, *preg* ~), © *Zřbyřće* (*řty na* ~), ① *ř Zřbyřćř* (*břty na* ~), ① *Zřbyřćem* (*Z:řbyřćem*, *pred* ~, *za* ~)

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'54" N 16°36'2" E

V. zemljovid 1, br. 22.

v. **Zřbyřće¹**

Žôbnyca ž. (© *Žôbnyce* (*Ž:ôbnyce, od ~, do ~, preg ~*), (A) *Žôbnycø* (*ĩty na ~*), (L) *ø Žôbnycy* (*bĩty na ~*), (I) *Žôbnycøm* (*Ž:ôbnycøm, pred ~, za ~*))

oranica [administrativno pripada naselju Sveti Đurđ; k. o. Sveti Đurđ]

KOORDINATE: 46°17'13" N 16°36'38" E

V. zemljovid 1, br. 32.

TVORBA: sufiksacija: *žáb-* + *-nyca*

ETIMOLOGIJA: ♦ *žába* 'žaba, *Ranidae*' < psl. **žaba*

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv životinje)

OFICIJALIZIRANO IME: Žabnica

Žirna tôbļa ž. (© *Žirne tôbļe* (*Ž:ĩrne tôbļe, od ~, do ~, preg ~*), (A) *Žirno tôbļø* (*ĩty Žirno tôbļø*), (L) *ø Žirny tôbļy* (*bĩty Žirny tôbļy*), (I) *Žirnoøm tôbļøm* (*Ž:ĩrnoøm tôbļøm, pred ~, za ~*))

oranica [administrativno pripada naselju Hrzenica; k. o. Hrzenica]

KOORDINATE: 46°18'32" N 16°34'51" E

V. zemljovid 1, br. 11.

STRUKTURA: *pridjev + imenica*

ETIMOLOGIJA: ♦ *žir* 'plod hrasta' < psl. **žirъ*; *tôbļa* 'niz poljoprivrednih čestica (parcela) koje čine cjelinu' < srvnjem. *tavele* (v. Snoj 2009b: 746)

MOTIVACIJA: prirodno-zemljopisne značajke objekta (naziv biljnoga ploda)

OFICIJALIZIRANO IME: Žirna tablja

Prilog 3

Primjer kazala službenih i oficijaliziranih toponima ludbreške Podravine

Bedje → **Bêdje**

Bednja → **Bêja** (HRO, SLA), **Bêña** (LDB), **Drejica** (MBUK)

Beja → **Bêja**

Benja → **Bêña**

Berečnica → **Berêčnyca**

Blace → **Blôce**

Borovje → **Borôvje**

Brezje → **Brêzje**

Celine → **Celîne**

Ciglena → **Cyglêna**

Cirkvenica → **Cîrkvenyca¹**

Cirkvenica → **Cîrkvenyca²**

Čičalnica → **Čičalnyca**

Debelcova struga → **Debêlcova strûga**

Dol → **Dôl**

Dožica → **Dožica**

Drejica → **Drejica**

Filipovec → **Fylypovec**

Gaj → **Gôj**

Gaj → **Gôj**

Gmojno → **Gmôjno**

Gorčica → **Gôrčyca¹**

Gorčica → **Gôrčyca²**

Graba → **Grába**

Grabanica → **Grôbanyca**

Gradilišće → **Grádylyšče**

Grmje → **Gîmje**

Hibežde → **Xybêžže**

Jalše → **Jôlše**

Josišće → **Jôsyšče**

Krčevina → **Křčevyna¹**

Krčevina → **Křčevyna²**

- Križno drevo → **Križno drêvo¹**
 Križno drevo → **Križno drêvo²**
 Križno drevo → **Križno drêvo**
 Krtije → **Krtije**
 Kuharička → **Kuxaryčka**
 Lajzine → **Lájzyne**
 Lešće → **Lěšće**
 Ločica → **Ločica**
 Lopatka → **Lopôtka**
 Madoles → **Madóles**
 Melije → **Melije**
 Novi Vrti → **Növy Vřty**
 Petrinovica → **Petrinovyca**
 Poredje → **Porêdje**
 Pothrastje → **Potxrastjê**
 Pre Križnem drevi → **Pre Križnem drêvy / Pre Križnom drêvy**
 Segedin → **Segedîn**
 Selska → **Sělska**
 Stara Krčevina → **Stôra Křčevyna**
 Stare splave → **Stôre spláve**
 Stipajnska → **Stipajnska**
 Svora → **Svôra**
 Šibje → **Šibje**
 Trščica → **Trščica**
 Varošćina → **Vôrošćyna**
 Veljki pot → **Vějky pôt**
 Viškofćina → **Viškofćyna**
 Vrbičak → **Vrbičak**
 Vrbje → **Vřbje**
 Vulinec → **Volíneć**
 Zavrtnica → **Zôvrtnyca**
 Zobišće → **Zôbyšće¹**
 Zobišće → **Zôbyšće²**
 Žabnica → **Žôbnyca**
 Žirna tablja → **Žirna tôbļa**

Prilog 4

Primjer toponomastičkoga zemljovida ludbreške Podravine

Napomena: v. i poglavlje 4.4.1.4.

Površina istraživanoga područja te raspored (gustoća) imenovanih objekata često iziskuju da se pri kartografskoj obradi građe to područje podijeli u sektore. Za fazu izrade rječnika koji bi obuhvaćao svu građu s cjelokupnoga područja ludbreške Podravine planira se određivanje odgovarajućih dimenzija sektora te prikazivanje svakoga od njih na zasebnome listu (pri čemu bi se na svakome listu na priloženome umanjenome zemljovidu sjenčanjem naznačilo o kojemu je sektoru cjelokupnoga područja riječ).

Zemljovid priložen ovomu radu (kao i primjeri obrađeni u rječniku) obuhvaća samo dio građe prikupljene terenskim istraživanjem te služi kao metodološki uzorak. Zemljovid obuhvaća područje više naselja i katastarskih općina (naznačenih u sklopu definicije u rječničkim člancima), no zbog prostorne raspršenosti toponima koji odražavaju određene jezične činjenice dio primjera obrađenih u ovome radu nije ucrtan na zemljovid.

Kao podloga za zemljovid odabran je satelitski prikaz koji pruža realnije podatke od karte bjelice jer ocrtava prostorne cjeline. Administrativne granice naselja i katastarskih općina (pripadnost kojima je naznačena i u sklopu definicija u rječničkim člancima) označene su različitim bojama.

U ovome radu prednost se pri izradi zemljovida daje geografskomu kriteriju – dakle, toponimi su označeni brojevima prema načelu SZ – JI (usp. npr. Skračić 2011) s ciljem olakšavanja pretraživanja. Na zemljovidu bi, uz pomoć izvornih govornika – ispitanika, poželjno bilo i označiti približne granice površine na koju se odnosi određeni toponim (v. rječnik s. vv. **Tršćica**, **Volnec**, **Zõbyšče¹**).

